

Lic.E.Bock: K r á l o v é a p r o r o c i .

Starý zákon a duchovní dějiny lidstva - III.

/Str.orig38-100/.

D A V I D .

Mladý David: pastýř, pěvec, hrdina.

Přechod od prvního ke druhému králi israelskému znamená mnohem větší skok, než-li obyčejně pociťujeme při čtení biblického vyprávění. Obtížnou dějinnou záhadu představuje již to, že sotva založená hodnost přechází již na jiný kmen, třebaže Saul není bez potomstva. Nad to vstupuje s Davidem do popředí dějin zcela nový všelidský proud; radikální nový počátek si razí cestu.

Velký dějinný obrat tryská z duše Samuelovy. Videc je přiveden k rozhodujícímu duchovému zážitku. Je to vyličeno jen náznakem, spíše zakrytě než-li zdůrazněno. Abychom to správně pochopili, musíme uvážiti, že bible podává nadsmyslové zážitky vůbec vždy jen velmi nepozorovatelně, ve formě rozhovorů vedených mezi lidmi /I.Sam.16,1-3/. Zblouzením a selháním Saulovým dospívá Samuel do mučivé bezradnosti. Odstupuje z úřadu soudce sám se snažil o zřízení království, a směl míti za to, že tak činí ve shodě s vůlí božského světa. Nebylo jiného prostředku, aby bylo zabráněno roztržitému národu a zajištěna jeho budoucnost. Pokus stroskotal. Rychlé znetvoření království v císařství hrozilo přivoditi ještě mnohem horší zmatky a ještě rychlejší zánik než-li nedostatek vedení, když vyprahl duch, jenž naplňoval dobu soudců. Starost vidcova o budoucnost Israele netýkala se jen zevního zdaru národa, nýbrž zasahovala hluboce do tkáně světových tajemství. Jako Nasirejský byl Samuel hluboce proniknut nejsvětější úlohou národa: pomoci jednou k stělesnění Mesiáše, božské bytosti, sestupující na zem. S osudem národa byla v sázce mesiášská budoucnost celého lidstva.

Hluboce zarmoucený pohled na mesiášské tajemství vyvolal s Samuelově duši vidění, které mu ukázalo východisko z tragického zmatku. Cítí, že jest přímo božskou vůlí vyslán ke kmenu a rodu, z něhož má jednou božsky-lidská bytost přijmouti svoje pozemské tělo. Poznává: mesiášský rod má od té doby sám také v zevním státním životě vésti národ vstříc jeho budoucnosti. Mesiášské vidění řídí zároveň Samuelovy kroky k místu, onomu rajsky půvabnému ostrovu uprostřed pouště, nad kterým pro vědoucí spočíval odedávna dopředu vržený lesk božské budoucnosti lidstva do Betléma.

Samuel zří: v dějinách Israele má nastati velký obrat; bude to obrat mesiášský. Od nynějška mají králové jako v dobách patriarchů býti opět otci mesiášského rodu. Člověk, na kterém se pozná něco jako zrcadlení s nebe sestupující božské bytosti, má nadále prováděti úkol, který Saul zanechal nesplněný.

V Betlémě vstupuje Samuel do domu Izai, jehož jméno samo je proroctvím: Izai, Jesse, je totéž slovo jako Josua, Jesus. - Izai, který patří ke kmeni Juda, je ohromen příchodem vidce; neví, co má znamenati jeho příchod a je přec naplněn předtuchou důležitých událostí. Snad také myslí na to, že od doby vítězství nad Agagem nastal zřejmý rozkol mezi Saulem a vidcem, a obává se, že se něco stane, čímž se hněv krále obrátí i proti němu.

Samuel vyzve Izaie a jeho syny, aby spolu s ním vykonali slavnostní obětování. On ví: při vykonávání oběti se projeví v duševnosti jednoho syna světelné znamení božského předurčení. Videc zamlčí, že ten, kterého přišel vyvoliti, je určen k úřadu královskému. Nechává nevyjádřeno, chce-li ho vychovati za svého žáka, nebo má-li s ním zvláštní plány. Jeden syn po druhém přistoupí k oltáři, aby vykonal oběť; důkaz ducha nenastává. Konečně - tak to líčí bible - musí Izai přiznati, že má ještě jednoho hochu, který dlí na poli jako pastýř. David je přiveden a když se hotoví k obětování, ejhle, světlo mesiášské budoucnosti nad ním zazáří. Samuel vylije na hlavu mladého pastýře na znamení vyvolení posvátný světící olej. Jako "Pomazaný" - hebrejské slovo "Mesiáš" znamená "Pomazaný" - vidcovým mlčícím činem stojí hoch uprostřed svých. Samuel zanechává betlemské bez vysvětlení toho, co učinil. Beze slova nastupuje zpáteční cestu. Všichni mohou poznati, že jest hochovi předpověděna velká budoucnost, ale nikdo nemůže tušiti co naň čeká v klínu osudu. David jest zvláštním způsobem proměněn. Jakoby se byl probudil z hlubokého spánku; vyšší duchovní popohyblivost vstupuje do jeho duše /I.Sam.16,13/.

Z božského příkazu zasel videc sémě, rozkřesal novou životní jiskru. Nyní musí, třebaže jeho srdce tepe napjatým očekáváním ustoupiti stranou a ponechatí osudu jeho průběh. Může důvěřovati, že ten, kterého pomazal, je-li tím pravým, se osvědčí a bude poslušný pokynu a volání svého genia. Nový kmen a odvětví lidstva, který žije pokud jde o politický život zevní, ve skrytém pozadí, je potají určen státi se nositelem budoucnosti. Jen na něm bude záležeti, zda-li se bude moci zapojiti do příčinností popředí. Zprvu nejsou požadovány od Davida ~~nejvyšší~~ žádné zvláštní výkony. Kdyby se jednalo o takové, nebyl by býval žádný důvod, aby na místo Saula, Benjamity, nastoupil někdo jiný; neboť na zevních výkonech Saulovi nechybí. Nový vůdce národa musí býti jiné duševnosti a jiného ducha. Má následovati duševní vývoj a osvědčení. Jen tak může David i zevně postoupiti na pro něho obmyšlené místo.

Líčí-li nyní bible následek duševní proměny a duševních výkonů, jimiž musí projíti mladý David, sahá k znázornění obraznému, poloimaginativnímu. Poetickým pohádkovým ohlasem jsou vyprávění protkána. Je tomu tak, jakoby z pohádkového pokladu národů bylo zas jednou vyprávěno o pastýřském chlapci, který splní mu všechny uložené úkoly,

aby získal královskou dceru a když zabil obra a zvítězil nad mnohými nepřáteli, nakonec stává se sám králem. Dějiny lidstva začínají nenápadně opět jednou od začátku, procházejí ještě jednou říší dětství, kde vzniká pohádka.

Dějištěm zázraku tichého nového počátku je nejprůměřenější krajina. Zevní a vnitřní je zde v nejčistším souzvuku. Jsme přeneseni do kosmické dětскosti pastýřských polí betlemských. Z dálných pradávných dob spočívá nad Betlémem záře. Když kolem vznikla ze světových požárů a ohnivých katastrof - jejich poslední jednání byl zánik Sodomy a Gomory - poušť judská a svět Mrtvého moře, krajina pádu a smrti: tu zůstal ušetřen Betlém jako sluneční ostrov božské blahovůle s jeho vyzařující oblastí x/. Bylo tomu tak, jakoby tam zvláštním názorným způsobem měla býti zachována vzpomínka živá na ztracený ráj, která probouzela zároveň touhu po jeho opětném přivedení skrze Mesiáše. Tak se spřádalo odedávna v Betlémě doznívání rajských pradávných dob s předtuchou mesiášské budoucnosti. Na zelenajících se pastvinách na betlemských svazích, na zlatých obilních polích v "Domě chleba" spojovala se arkadicky - rajská duševní nevinnost s oblažující jistotou božského zaslíbení. To byla zbožsnost pastýřů až do vánoční noci, kde se jim tam zjevila sláva /gloria/ andělských sborů.

Betlém byl vždycky panenský a mateřský zároveň. Panenský dodatečným třpytem kosmické záře nevinnosti, mateřský láskyplnou touhou po božském dítěti, které se tam má naroditi. V Rut sbírající klasy zpodobnilo se tajemství Marie betlemské krajiny. V jejím tichém osudu se stalo viditelným zlaté mesiášské betlemské vlákno ve tkáni israelských národních dějin. xx/

Pastýřské mládí Davidovo má právě totéž dějiště jako událost vánoční noci s pastýři a anděly. A je zároveň co nejžejí spjato s ještě blízkou vzpomínkou na zbožnou, milující duši Rut, jejímž vnukem byl Izai, otec Davidův.

Posvátně poetický obraz pastýřství doprovázel dějiny israelské od mythického prvopočátku. David je nám líčen jako pastýř právě tak jako Abraham a Mojžíš. Avšak v každém období je tentýž obraz výrazem jiné historické ~~realistické~~/skutečnosti. U Abrahama a jiných praotců přesahuje líčení pastýřského života nejdále zevní skutečnost. Obraz

je průhledný pro ~~zvyššenou~~ vznešenou posvěcenost a důstojnost, jež vyplývá z božsky nadlidských pramenů. V oné mythické pradávné době, je-li řeč o pastýřích, jsou míněni kněží, kteří jsou zároveň králi jimi vedených lidí. I když snad skupina lidí, kterou Abraham odštěpil z oblasti chaldejsko-babylonské, byla početně malá, musíme si ho přec představit jako kněžského krále. - V době a postavě Mojžíšově nastává již obměna pastýřského motivu. Mojžíš je zprvu jako syn faraónského domu účastník královské důstojnosti. Pak teprve, když se odvrátil od Egypta a nádhery dvora, přejímá ho svět pastýřství. Král stává se

x/Viz I.svazek "Urgeschichte" - Lot-Abraham-Issak
xx/Viz II.svazek "Mojžíš a jeho doba" - Betlém-Rut. /patří ke straně 3/.

pastýřem. Opět není míněna pastýřská činnost v zevním smyslu. Obraz skrývá vstup Mojžíšův do tiché kněžské mysterijní oblasti Jethra, skrze kterého byl po dobu 40 let připravován na svoji velkou vůdčí úlohu. - Abraham byl pastýř a král zároveň. Mojžíš byl král a stal se potom pastýřem. David je nejdříve pastýř a pak se stane králem. - V mládí Davidově, které spadá do doby, kdy mythos je zřetelněji vystřídáván vlastními dějinami, nastává fyzické uskutečnění dříve imaginativně-nadsmyslového obrazu. Symbol stává se pozemskou skutečností a vystupuje v Betlémě na pozemskou úroveň. Ale právě proto je Davidovo pastýřské mládí ještě obestřeno takovým pozemským kouzlem. Světla pradávne posvátné doby se shlukují v zevní neviditelný osud, který se však přec má stát východiskem nového velkého vývoje.

Lidé věnují pastýřskému hochovi málo pozornosti. Dokonce i jeho otec na něho zapomíná, když předvádí vidci své syny. Izai nemiluje svého nejmladšího syna tak jako Jakub miloval Josefa. S tím větší láskou a očekáváním musely pohlížeti bytosti vyššího světa na hochy, který pásal otcova stáda na betlémských nivách. Tak se vplétají zázraky do Davidova ranného prožívání. Odehrávají se zevní události, které se zdají býti pohádkami, protože nejsou ničím jiným než-li projevem proměn, které se dějí v Davidově duši za pomoci andělských říší. Když později může David vyprávěti, že přemohl lva a medvěda, kteří ohrožovali jeho stádo, podává v podstatě zprávu o tom, jak byl přiveden k tomu, aby si uvědomil sílu, jež je v lidské bytosti pánem a vítězem nad nižší povahou.

Co Samuel učinil na hochovi tajuplným pomazáním, bylo jakoby odtazením závěsu, odčarováním a probuzením dřímající duše. Mnohým způsobem vykvétají od té doby zázraky vyššího lidství v Davidovi. K tomu patří především, že se pastýř projevuje jako pěvec a hráč na harfu. Podobně jako jiní pastýři zachycuje flétnou a na ~~xxxxx~~ šalmaji melodie znějící na polích pastýřů. V něm však z toho vzchází vznešené osobní umění, které z něho nakonec učiní pěvce Žalmů, rovnocenného jeho současníku Homérovi.

Jeho hrana harfu se stává podnětem k tomu, aby David vystoupil ze skrytu pastýřského života do světa. Od rozkolu se Samuelem podléhá duše krále Saula nepříjemnému kolísání a bouřím. Doby tupé apatie se střídají s divokými zuřivými výbuchy šílenství. Jeho okolí stojí bezradně před posedlostí, která následuje po "běhu na prázdno" pro-rockých extasí. Případnou na to, že by mohla býti divokost králova, když hrozí vypuknutí, zmírněna uklidňujícím kouzlem hudby, a hledají harfeníka. Tu je jmenován David, který přec ve svém tichém pastýř-

ském světě obrátil na sebe pozornost lidí svým pěveckým uměním. Tak přichází pastýř z Betléma na královský dvůr v Gibeá. Vždy, když se stahují bouřlivé noční mraky v Saulově duši, přivádějí Davida, a tak jako v dávných božských dobách pěvec Orfeus zvukem svých strun proměnil šelmy kolem sebe v krotké stádo, tak zmírňuje David kouzlem tónů divokost v duši Saulově.

S jakými pocity asi přihlížel videc Samuel průběhu událostí ve svém ústraní? Bez jeho přičinění, řízeny neviditelnými rukama, kupí se osudy směrem k cíli, který on zřel a na nějž doufal. Od té doby, co David přiveden do králova okolí, je stavěn první most pro kmen Juda ke království /králování/, aniž to kdo pozoruje kromě vidce.

Nebylo tomu ovšem tak, že by uklidňující síla libozvuku byla vždycky s to přemoci hněv Saulův. Pak vrhá obrovitý král své kopí proti hochovi. A kdyby David se nebyl bděle uhnul, takže se kopí, mocně se chvějíc, nezabodlo do zdi, pak by bylo již v zárodku udušeno sémě nového počátku, mesiášského počátku Israele, které si razilo cestu. Tím, že Davidovi se daří hrou na harfu poutati Saulova démona, prožívá v sobě samém nově sílu, která vítězí s vyšším přispěním nad nižší podstatou. Nyní se projevuje jako nová síla pořádající a v soulad vedoucí. Davidova harfa působí opačně než-li pozauny Josuovy. Tyto způsobily pád světa Jericha, duševní chaos, který tam vládl, přiměly až k zevnímu skoncování. Naproti tomu Davidův zpěv dodává uklidnění mysli a formu; léčí chaotický neklid. Kdežto se v Saulovi zvrhají dionýsské stavy opojení a extáze /vytržení mysli/ staré duševnosti, vystupuje v Davidovi na denní světlo ranní zoře apollonské síly, jež působí z lidského duševního ústředí. Je zprvu ještě něžná, začíná se však přec skrže člověka postupně stávati pánem jeho vědomí a osudu.

Nové stadium v Davidově vývoji nastává tím, že nově vzplály válečné útoky Filištínů. Jako bylo dříve stádo Davidovo ohrožováno lvy a medvědy, tak je nyní ohrožován jeho národ magicky mocnými pány pobřeží, kteří byli prožívání jako "rod obrů." Osud řídí věc tak, že David pokročí o další krok ze svého pastýřského světa do popředí národních dějin. V okamžiku, kdy již po delší dobu boje vážnou, aniž by byla na israelské straně vyhlídka ubrániti se ničivému tlaku obléhatelů, uskuteční David čin, jímž jest vojsko Filištínů co nejcitlivěji zasaženo.

Jak se připravoval a udál přesně Davidův hrdinný výkon, je velká záhada. Bible líčí událost s Goliášem sice zevrubně, ale zcela imaginativně-symbolicky, způsobem, který podává události, které nastaly více v duševní oblasti nadsmyslově a o nichž je těžko říci, do jaké míry zachycují také zevní dění. Biblická zpráva nám připadá skutečně jako pohádka. Po dobu čtyřiceti dnů ráno a večer - je to člověk z masa a krve nebo příšera, která se ukazuje za šera před východem slunce a za

soumraku po západu slunce? - vystupuje ze zbroje upřeně hledící obr z řad Filištínů před houfce Saulovy a vyzývá k souboji. Israelskými řadami probíhá úzkostná hrůza, jako kdyby se v této postavě shrnovala celá nevypočitatelná, temně-příšerná velikost na ně narážejícího nepřátelského světa. Ani jeden Israelita neodvažuje se boje, třebaže je vítězi slíbeno velké bohatství a ruka královny dcery. Zdá se, jakoby Filištínští pouhým děsem, který z nich vychází, aniž sáhli k zevním zbraním, přemohli Saulovo vojsko a stali se pány hornatiny.

Tu přivádí osud pastýřského chlapce z Betléma, kterého posílá jeho otec, aby donesl bratřím, kteří jsou ve vojsku, přinesl dary s polí, za ranního svítání do ležení, takže i on vidí vyzývající zjev obra. Nad ním nemá filištínská moc sugesce, jeho nezalekne obraz obra. Samovolně cítí, že je povolán k boji. Saul musí nakonec povolití hochovi, který mu praví: přemohl jsem lva a medvěda, obstojím také v zápase s obrem. Saul chce obléci Davidovi vlastní zbroj; David ji ale odmítne. Nemůže a nechci si sám dávatí vzezření obra. Nikoliv silami, které jsou podobné silám obra, neboť má novou všelidskou sílu, myslící vědomí k cíli mířící a chytrost, jimiž povede zápas proti tupé přírodní moci Filištína.

Hoch vystupuje proti protivníkovi neozbrojen a zasáhne ho dobře mířeným kamenem z praku doprostřed čela. Tam mají obři své oko, jak praví Homérova báje o Polyfémovi - orgán starého šerého zření; na témž místě však sídlí u bdícího člověka Já jasná myšlenka. A jako Odysseus, chytrý přemohl Polyfema tím, že mu uloupil "kyklopské oko" /"Kyklop" zanemná: dívati se v kruhu/, tak vítězí David nad Goliášem tím, že ho zasáhne do čela. Pastýř a pěvec stává se hrdinou tím, že se v něm osvědčuje síla, kterou ochraňoval svoje stáda a uklidňoval zuřícího Saula, nyní jako jistota z Jáství, jako bdělá jasnost a schopnost správného zaměření a zásahu. Vlastním mečem obrovým utne mu hlavu a předstupuje s příšernou kořistí před krále.

Nechce nám zde bible nic jiného líčiti než-li groteskní zevní souboj? Poukazuje nám sama na imaginativní charakter svého líčení, když vypráví, že ke konci kralování Davidova byla v nově vzplanuvších bojích s Filištíny přemořena celá řada obrů. /II.Sam.21, 15-22/. Mezi těmito je ještě jednou Goliáš; je líčen právě tak jako v události z Davidova mládí; a opět je to obyvatel betlémský, který nad ním vítězí: "Elchanan, muž z Betléma, porazil Goliáše, Gathitu /den Gathiter/, který nosil kopí s násadou podobnou vratidlu /tkalcovskému/ /21,19/. Máme poznati, že David byl první nositel vítězné síly nové, která přešla na mnohé jiné poté, co on vedl národ.

Ať je tomu jakkoli, ať jednotlivé tahy ve vyprávění o boji Davida proti Goliášovi byly míněny také fyzicky skutečně nebo ne, důležité je, že zde máme obraz srážky dvou duševností: jedna patří minulosti, dru-

há teprve vystupuje na úroveň dějin. Snad bylo také jako následek zevních událostí to podstatné, že se na jasné myšlenkové síle Davidově zlomila magická sugesce děsu, kterou se Filištinští snažili Israelity přemoci, a že - což by bylo vyjádřeno v obraze stětí Goliáše vlastním mečem - přiměla Davidova chytrost nepřátelské vojsko k tomu, že samo sebe zničilo.

Umělcům florentinské renesance, především Michelangelovái, a Donatellovi, byl mladý David oblíbenou postavou. Zobrazovali ho vždy znovu s prakem nebo s useknutou hlavou obra v ruce, jako kdyby byl Perseem ze Starého zákona se smrtí šířící hlavou Medusy a Gorgony. Goliášova hlava není jako hlava Medusy hlavou lidskou, neboť na jejím čele nevzešlo světlo myšlení a svobody. Ze znetvořené obří tváře démonicky se stavší ^{přírodní} ~~ymochosti~~ vyhlízejí příšerně a budí děs. Michelangelo a Donatello viděli v Davidovi stělesněn novodobý duch svobody, jak se tehdy ve Florencii i jiných svobodných městských státech probojovával zbraněmi myšlení a umění na světlo. Goliášova Medusina hlava byla jim úděsnou maskou nyní vítězně přemožené tyranské temnoty středověku. Vskutku vzcházal v Davidovi tisíc let před naším letopočtem - je v mnohem větší míře - podobný obrat časů, jak byl později prožíván renaissancí na konci středověku. Vítězství Davida nad Goliášem bylo vítězstvím přítomnosti nad kdysi velkou, nyní však démonickou se stavší minulostí.

Když osud postavil mladého Davida před Goliášův svět, bylo to jen stupňováním úlohy, která proň vzrostla již ze setkání se Saulem. Což nebylo Goliášovo kopí, tak velké jako vratidlo a podobné kopí, které vrhal proti němu rozzuřený král, výrazem slepé přírodní síly magické vůle, která se zatemnila v sobecký pud a rozvířila nyní všechny propasti?

V Goliášovi vystupuje proti Davidovi svět sil, které nemohl Saul přemoci, protože vnikaly do jeho vlastní bytosti. Dříve než se stal králem, měl David obstáti ve zkoušce, ve které Saul jako král neobstál. Davidovo vítězství nad obrem Goliášem je zároveň také konečnou porážkou avěta Agaga, jehož jméno značí "obr". V Davidovi dosahuje lidstvo nového stupně: doba o b r ů uplývá, doba č l o v ě k a začíná. Epocha vzrušené /ekstatické/ duše citivé, kdy člověk byl ještě dějištěm mimolidských sil, je vystřídávána epochou duše rozumové /myslivé/, do které vchází lidské Já.

Mimobiblická legendární tradice dále ráda rozpřádala vlákno imaginace vyprávění o Goliášovi a ještě stupňovala její groteskní názornost. Praví se: Jednoho dne pronásledoval David na lovu bílého jelena hluboko do lesa. Konečně ztratil stopu záhadného zvířete a zjistí, že zabloudil do neznámé pustiny Filištínské země. Před ním stojí věž z rozpadávajícího se zdiva. Když uvnitř věže otevře dveře, vidí sedět u ko-

lovratu starou obryní hrůzu vzbuzující ošklivostí. Ničeho netuše a bojácně řekne na otázku obryně své jméno. Neví, že má před sebou Orpa-tu /Orpa/, Goliášovu matku.^{x/} Stařena vzplane hněvem proti vražedníkovi svého syna. Nechá vřeteno upadnout a chytí zezadu sklánějícího se Davida, hodí ho na zem a chce ho těžkou zásuvkou od postele rozmačkat. David však se skrčil právě v prohlubni mezi prkny postele a zůstal proto na živu. Po nějaké době přišel po stopě obr Jesbi, Goliášův bratr. Čenichá zápach člověka a když David objeví, chytí ho zuřivě a funě a vyne-se ven. Před věží zabodne svůj oštěp, který je také jako vratidlo velký, špičkou obrácenou vzhůru, do země. Pak hodí svoji oběť vysoko do vzduchu, takže při pádu se musí nabodnouti na špici oštěpu. Stane se však zázrak: ruce andělů zadrží Davida vznášejícího se nahoře. V tom okamžiku přichází Abisai, Davidův druh ve zbrani, který ho všude hledal, veden božím znamením. Zabije obra a vysloví svaté boží jméno, načež se David nezraněn snese k zemi.^{xx/} - Takové legendy pohádkovým náznakem ukazují, že úloha přemoci obra nemůže býti uskutečněna jedinkrát. Zahrnuje v sobě trvalé bdělé duševní úsilí, neustálé probíjení sebe sama z pout minulosti a posilování nové všelidské síly.

Vítězství Davidovo nad Goliášem je konečně obrazný projev proměny vědomí, které se uplatní v lidstvu až teprve v průběhu tisíciletí. V rámci pověsti bylo napětí mezi Ezauem a Jákobem první přípravou tohoto vývojového kroku. V Davidovi vystupuje z matřského klína pověsti na světlo vlastních dějin duše rozumová, jež přinese intelekt proniknutý jásavím. Pak bylo však třeba delšího období, než mohl nový kvas prostoupiti zcela kulturní lidstvo. Není proto divu, že i ještě pozdější národní pohádky nemají nikdy dosti na tom, aby v proměněných žertovných postavách dali vystupovati Goliášovi a Davidovi. Tak pohádka o "Obru a krejčíkovi" ukazuje, že není nikdy jisto, kdo zvítězí. Krejčí je jistě dost chytrý, jinak ale na něm mnoho není. Když je ohrožován obrem, sedne si na rákos, čímž ho ohne a nechá se vymrštit. Ukáže se však, že je tak lehký, že zůstane se vznášet ve vzduchu a nemůže se dostat zpět na zem. Daří se mu jako Davidovi s Goliášovým bratrem. Nepomůže mu však Abisai svým zbožným výrokem. Tak se může stát chytrému člověku, že ze samé chytrosti ztratí půdu pod nohama. Obru toto nebezpečí nehrozí, zato je ale hrubý a hloupý. A většina pohádek také ví, že se může "statečnému krejčíkovi" podařit chytrostí přemoci obra, tím, že je nechá spolu rozzuřené bojovati. Tak prochází boj mezi Davidem a Goliášem v mnohé podobě všemi časy.

x/ Legendy ~~xxxpráxxx~~ uvádějí Davida a Goliáše jako krevně spřízněné čímž ještě výrazněji vyniká jejich duchovně-duševní rozličnost. Jako David pochází od Rut, tak pochází Goliáš od Orpy. Orpa neodešla jako její sestra Rut s jejich tchýní do Betléma, nýbrž vrátila se do moabitského kmene.

xx/ Sagen der Juden V, 126 ff.

Mladý David: bezdomoví.

Svým příspěvkem k odražení filistínských a jeho nebezpečí stává se David stálým členem královského dvora Saulova. Od nynějška nechává za sebou svou pastýřskou domovinu. Začíná sice pro něho nyní těžká doba utrpení a pronásledování, ale osud ho přec jen přivedl tam, kde může převést příkaz, který byl v tichosti jím přijat, do celému národu viditelné působnosti.

Byl to trojnásobný, od sebe nezávislý sled událostí, který Davida přivedl na dvůr královský: posvěcení Samuelem v Betlémě, povolání Saulovo ke hře na harfu, vítězství nad Goliášovým děsem. Poněvadž si vskutku zdají odporovati různá vyprávění, provedla theologie posledních desetiletí roztřídění pramenů a míní, že zde jde o tři neodvislá později do sebe spředená vlákna vyprávění a domnívá se, že je může od sebe oddělit. Domnívá se, že za množstvím legendárních a historicky nepotřebných zpráv smí uznati jako historické jen to, že Saul, aby získal kmen Juda pro svoji dynastii, povolal "judského prince", syna vlivného judského rodu, na svůj dvůr, netuše, že tento ho jednou i jeho dům s trůnu zatlačí.^{x/}

Na trojnost zpráv padá důležité světlo uvážíme-li, že přesně odpovídá oné trojnosti, se kterou jsme se setkali i při líčení toho, jak se stal králem Saul. První stupeň tvoří v obou případech pomazání, které uskutečnil v tajnosti Samuel, druhý krok následuje tím, že padá pohled širší veřejnosti na povolaného: Saul je zvolen králem, David je povolán jako hráč na harfu. A jako historické stvrzení dochází k činu přemáhajícímu nouzi, která vede celý národ kupředu: Saul poráží Amalekity a je zdvižen na štít; David poráží obra a zastává od té doby vůdčí místo na králově dvoře, v jeho okolí. Tato podoba není nahodilá. Projevuje se komposiční tajemství, oproti němuž se řítí teorie o rozeznávání pramenů: nahlížíme do moudré sklabdy bible, která se nespokojila tím, že by podávala jen dění odehrávající se v popředí, nýbrž dává nám vždy tušiti, jak dějiny vzcházejí z mysteria božského řízení a spolupůsobení.

Ve třístupňovém vystoupení Davidově zdržují se ze zevnějška jako pomoc zasahující síly více v pozadí než-li u Saula. Samuel zůstává po svém probouzejícím počátečním činu zcela v pozadí. Zdá se, že vše co následuje, děje se náhodně, vždyť přec ponechal videc Davida i bez jakýchkoliv pokynů, které dal Saulovi na cestu. David přejímá prostřednictvím svého uměleckého a myšlenkového umění v jáství zakotvený aktivnější podíl na řízení osudu než-li Saul, kterého vynesly jako ^{by}ze zevnějška vlny osudu jeho.

Od nynějška není již Saul jediným střediskem svého dvora a národa.

x/ /patří ke str.9/. Budiž také zde opět zdůrazněno, že vůbec nemá býti upíráno oprávnění a jakákoliv hodnota kritickému zkoumání textů. Nepochybně při jednotlivých a mnohých otázkách, vztahujících se na původní podobu biblických textů, přispělo důležitým a správným pozorováním i řešením. Musíme jen vidět základní neporozumění biblickým knihám ve významu, který je přikládán po dlouhou dobu kritice textů a důsledkům těchto kritických pozorování.-----

Jako duchová potence je nyní přítomná polárně rozdílná síla, i když zprvu nezasahuje do zevního průběhu událostí. Trvalé napětí musí se stále zřetelně projevovati. A skutečně se stává, že je Saul přítomností Davidovou doháněn stále více do krajnosti svého césarského šílenství. Davidova hra na harfu se mívá účinkem; stále častěji vrhá král, ve vzplanuvší divokosti kopí proti pěvci. Čím je pozorovatelnější ušlechtilost a klíčící vůdcovská schopnost Davidova, tím mocněji propuká ze Saula žárlivost a do zuřivosti zvrácený césarský strach vůči Davidovi, k němuž pociťuje dokonce v klidných zdravých hodinách hlubokou přízeň.

Král nedodrží slib, který dal přemožiteli nad obrem. Daří se Davidovi tak jako kdysi Jákobovi v Mesopotámii, který sloužil mnoho let pro Rachel, Labanovu dceru, ale vždy byl postaven před nové úkoly. Můžeme ho porovnat i s hrdiny pohádek, jimž je zadržována odměna za jejich činy - ruha královské dcery -, až obstojí v dalších těžkých zkouškách. Saul váhá učiniti Davida manželem své dcery. Stále novými úkoly snaží se ho pokořiti, až nakonec ho musí zasnoubiti s jednou ze svých dcer. Od té doby se však stávají Saulovy výbuchy nenávisti a zuřivosti k Davidovi ještě úpornější a nebezpečnější než-li kdy jindy.

Jak se chová David k nespravedlivému zuření královu? Nepropuká v hněv, k němuž by přece měl právo? Nebo dává snad v sázku svoje klidné nadřazené umění proti Saulově hrubosti jako učinil oproti Goliášově tupé moci? Mohl by zajisté počítati s tím, že ihned velká část národa, která je již dávno znepokojena césarským královým šílenstvím, postaví se na jeho stranu. David, veden pocitem svého vyššího příkazu, nedá se strhnouti k žádnému nepřátelskému pocitu k Saulovi. Stojí proti jeho výbuchům hněvu jako proti přírodní události. Má sílu ve své duši - jasné myšlení - skrze něž může vždy znovu vytvářeti rovnováhu vědomí a vůle. Nemůže se hněvati na toho, jenž se naň zlobí. Skrze masku šílenství vidí člověka Saula, s nímž pociťuje spíše soucit a dokonce více než-li soucit: David může učiniti to, co Saul nemůže: překlenouti propast, která je mezi nimi.

Osud mu daruje pomocníka v nouzi, která mu vzrůstá skrze Saula. Jonathan, Saulův syn a následník trůnu, stává se Davidovým přítelem. Jako praoobraz veškerého přátelství stojí v dějinách svazek mezi Davidem a Jonathanem. Vskutku teprve tehdy vůbec vzcházela hvězda přátelství na nebi lidstva. Naplnilo se jako historická skutečnost, co obsahuje řecký Dio-skyrský mythos a Castorovi a Polluxovi jako předzvěst a co bylo skuteč-

ností ponořenou ještě zcela do bájného světa, v přátelství hrdinů Achillea a Patrokla před Trojou. Staré lidstvo znalo jen pokrevní spřízněnost jako jediný svazek který spojuje duše. Teprve s probuzením jáství umožnil se zázrak přátelství, svobodného, volbou spřízněného souzvuku dvou duší. Tak spočívá na přátelství Davida s Jonatanem ranní zoře nového počátku, nastávající nové doby lidstva. Prožívání přátelství je odškodnění, kterého se dostalo lidstvu, když se uvolnily staré, nosné, na krev vázané vztahy, a jednotlivý člověk, který se stával jástvím, osaměl a ztratil domov. A tak může i David skrze své přátelství snáze snášeti utrpení a pronásledování, které mu Saul připravuje. Jak by mohl býti nepřitelem otci svého přítele? Z přátelské lásky k synovi vzchází sémě lásky k nepříteli oproti otci.

David musí prchatí. Nastává mu neklidné bloudění. Dějištěm jeho nejbližšího úseku je drsná krajina smrti pouště judské, její strmé rokle a příšerné jeskyně. Pastýřská pole betlémská zaměnil s dvorským životem na hradě v Gibeá. Svět, do kterého ho nyní osud vrhá, není jen bez pohodlí královského dvora. Je ostrým protikladem ráje betlémského: skutečné peklo, "inferno" hornaté zemi. Je zahrán do hornaté struskovitě hromady po požáru Sodomy, do oblasti, kde se vypařuje život usmrcující jedovatý dech vystupující z Mrtvého moře.

Tento nejpustší, nejpříšernější okrsek patřil ale přec k domovině Davidovi, neboť byl kusem území přikázaného kmeni Juda. V Gebea opustil David okrsek svého kmene a vstoupil na půdu kmene Benjamin. Nyní se prchající zachraňuje v zemi vlastního kmene. Tím trpčeji musí jeho duše pociťovati kosmickou cizinu, která zde vládne. Jako každý, kdo tam vkročí, musel se domnívati, že je vypovězen nejen do cizí země, nýbrž přímo na cizí planetu, do mrtvého měsíčního světa.

Poušť Judská působí zvláštním způsobem svojí podsvětností. Zde se uvolňují vztahy, které jinak činí z lidí článek velkého celku. Nesetkává se zde s nižádnou přírodou, která by nás obestírala pohybujícími se životními silami a mohla nás hýčkat a nésti. Mrtvá země nás macešsky od sebe odstrkuje, takže se musíme sami pociťovat kosmickým způsobem osamocení a jen na sebe odkázání. Odumírá veškeré útulné zakořenění nebo vůbec nevzniká. Tím však jest taťto krajina také skutečným zobrazením onoho ochuzení a osamocení, jímž jedině člověk nachází cestu ke svobodě. Když musí prchatí, odchází David do pouště, tak jako kdysi celý národ pod vedením Mojžíšovým odešel do pouště.

Jakožto betlémský pastýř byl David - podobně jako všichni praví pastýři - vpředen jako článek do mateřského kosmu celou svojí bytostí. Jako uprchlík v poušti prochází celou řadou niterně opodstatněných a přec provinile-tragických zastavení /stanie-Stationen/ odpoutání.

Tak přichází do věštírny, kněžská kolonie v Nob. Pod otazováním se

"orakula" /věštby/, jež tam bylo pěstováno, můžeme si představit takové zřízení, které bychom dnes nazvali spiritistickou-mediální. Nesmíme si však mysliti, že vystačíme s představami, které si dnes ještě můžeme učinit ze zachovaných úkazů, posledních dekadentních projevů. Podstata věštění v Nobu je další vývoj toho, co vykonával Mojžíš a Aaron ve stánku úmluvy při sinajském putování, když totiž chtějíce se božstva otazovati, nechali vystupovati prostřednictvím obětního dýmu zjevení přinášející sloupy kouře a ohně z tamní polosopečné přírody. ^{x/} Snad byla také věštírna v Nob vázána na určitou zvláštnost krajiny, jež souvisela s dřívějšími ~~obřadními~~ ohnivými procesy.

Kněží v Nob znají Davida jako toho, jenž se stal zetěm královým, poněvadž přemohl obra. Když se pro něho otazují věštby, projevíly se jim asi záznamy jeho velké budoucnosti. Jsou ochotni uprchlíkovi pomoci, dokonce přestoupiti svoje chrámové příkazy. Tomu, jenž prosí o potravu, dávají posvěcené "chleby k pohledění" /Schaubrote/ s posvátného stolu - snad právě při provádění hrály určitou úlohu, které však smějí býti jen potravou zasvěcenců. A když je David prosí o ochranné zbraně, dávají mu meč Goliášův, který však přec nesmí ~~přijíti~~ jako posvátný dar svatyni přijíti již do rukou nezasvěceného. Vnitřně dopouštějí se kněží bezpráví, neboť vidí v Davidovi zasvěcence. Což ho vskutku videc napomazal? Podle litery zákona nemá však David právo posvěceného a tak svým činem zapříčinil kněžstvu v Nob jejich zánik. Zrádce donáší zuřícímu králi co se stalo a musí nyní sám před Saulovými zraky zabít kněze z Nob, v počtu 85. Jen jeden ~~první~~ unikne a probíje se k prchajícímu Davidovi, dáváje do jeho služeb věštírnu v Nob.

To je první oprostění se /Emanzipation/, kterým prochází David: odpoutání od vázanosti na chrámový zákon. Provinile-tragickým neštěstím je vykoupeno, že mohla na okamžik zablýsknout budoucí svoboda a nadřazenost lidské svobody. ^{xx/}

Střídavé bloudění před pronásledováním Saulovým je Davidovým údělem na dlouhou dobu. Brzy se kolem něj shromáždí sbor, částečně z těch, kteří jsou také pronásledováni jako on. Vzniká pestře fantastický obraz hordy vyzbrojené náhodnými zbraněmi; konečně čítá několik set mužů a potuluje se drsným pohořím. Čím se živí? Protože svojí smělostí udržují vpovzdálí filistínské nebezpečí od israelských měst na okraji pouště, míní, že mají právo na to, aby vybírali daň od ochraňovaných. Vyprávění o Nabalovi ukazuje, že jsou také odhodláni domoci se svého práva zbraní tam, kde nejsou jejich požadavky plněny. David a

x/ Viz. 2.sv. "Mojžíš a jeho doba" str.orig.110.

xx/ uvedeno na str. následující.

jeho družina mohou se domnívati, že se tím nedopouštějí bezpráví tak jako též Abigail uznává požadavky jež její manžel Nabal odmítá, a plní je. David ale nebyl nikým oprávněn tak vystupovati jako činí, jen sám si toto právo dal. Stojí zde jako praobraz svobodného kořistníka a vůdce loupežníků, který je poslušen jen vnitřní spravedlivosti. Pod tlakem nouze uskutečňuje další "emancipaci" tím, že se staví i nad zákon státního společenství, k němuž patří.

Jsa stále více tísněn, sahá nakonec David k poslednímu, zoufalému kroku. Přečází se vzrostlým sborem do filistínské krajiny a stává se lenníkem /vasalem/ nepřátel právě v té době, kdy je Saul v nebezpečí, že se bude muset vzdáti odporu proti nepřátelským útokům. Před filistínským městem Ziklag /pozn.: v čes. překl. I.Sam23,1 je uvedeno jméno "Cejla"/, kterýž bylo jemu a jeho tlupě vykázáno za obydlí, podniká své válečné tažení. Používá velmi odvážné lsti: ponechává Filištínské v mínění, že bojuje v jejich zájmu proti vlastnímu národu, jehož síla odporu ochabuje. Ve skutečnosti však zastavuje úkladné útoky sousedních národů na hranicích, národů, kteří chtějí využítí tísně Israelitů. Jedná správně nebo nesprávně? Pohlížíme-li na to zevně, je velezrádce, když se smlouvá s nepřitelem svého národa. A přec vykonává více pro obranu ů Israele, než-li je Saul vůbec schopen učiniti. K oproštění se od zákona chrámového a státního připojuje oproštění se od zákona věrnosti k národu. Ten, jenž je bez domova, uvolňuje se od jednoho svazku po druhém; staví se nad zákon a přec zůstává věren geniu svého vyššího určení a úloze.

Již jednou hrála v dějinách Starého svazku /des Alten Bundes/ lešť významnou úlohu: když Jákob převede prvorozenecké požehnání staříčké-
ho Izáka na sebe místo na Ezaua. Lest Jákobovu musíme však ještě chá-
pati jako bájnou, jako první vynoření se myšlenky vázané na hlavu a
lehce si cestu razící osvobození člověka ze starých řádů a zákonů. Tím,
že lidstvo pokročilo od Jákoba k Davidovi, posunuje se lešť z báje do
dějin. Pád do hříchu postupuje, pokud v sobě zahrnuje provinile-tra-
gické odpadnutí člověka od původních svazků. Avšak pokračuje také svo-
boda lidské ~~xxxxxxxxxxxx~~ osobnosti, která stojí nad zákonem. A podob-
nost osudů Jákobových a Davidových, k níž jsme častěji přiváděni, stá-
vá se zde obzvláště zřetelná: což se nehotoví David z osudové nutnosti
k tomu, aby na sebe strhl právo prvorozenství, jež patří Saulovi, tak
jako si přisvojil Jákob Ezauovo právo prvorozenství?

xx/je velmi poučné, že v Novém zákoně je uváděno právě toto vyprávění,
kde se jedná o to, aby byla prokázána nadřazenost/suverenita/"Syna
člověka" nad Starým zákonem. Když vytýkají Ježíši, že přestupuje pří-
kaz týkající se soboty, odvolává se na to, že David pojedl v Nob
"chleby k pohledění" /chleby posvátné/ Marek 2, 26.

jako si přisvojil Jákob Ezauovo právo prvorozenství?

Do zpráv o Davidova útěku je vpředěn stupňovitý sled obrazů, který nám může připomínati motivy z germánských bájí o hrdinech a snad porovnáním to ještě zřetelněji poznáváme. Báje o Dietrichovi - bájeslovný převod příběhu východogótského krále Theodoricha, nám vypráví, jak získává hrdina svoji výzbroj kus po kuse v boji a vítězství. V zápase s obrem získává zázračný meč "Nagelring" a zlatou kouzelnou přilbu "Hildegrim". Jím přemožený a tím členem jeho družiny se stává hrdina Heime, daruje mu Sokola, nejušlechtilejšího oře z chovu jeho královny. A ještě mnohé jiné cenné znaky svědčí o zkouškách, v nichž obstál. Po každé je trofej zobrazením duševně-duchové síly. Krok za krokem dokazuje Dietrich z Bernu, že ovládá i sílu, kterou jeho protivník doufá ho přemoci, a že ji ovládá dokonce s převahou. Jeho celá výzbroj ukazuje ho posléze jakožto nositele souhrnu všech rozličných sil, se kterými se setkal jednotlivě ve svých protivnících. Nese v sobě uvnitřněný souhrn svého okolního světa.

Sled scén, který bychom mohli nazvati "báje o Davidovi výzbroji" začíná již tenkrát, když mu Saul podává svoje svlastní brnění, aby ho vybavil pro boj s Goliášem. Tím, že David odmítá královu zbraň, dává poznati, že zamýšlí přemoci obra jinými silami než-li takovými, které jsou podobné zbraním Saulovým. David však neodmítá Jonatanův dar zbraně. Když se usídílí po vítězství nad Goliášem ve dvorním hradě, přichází syn a dědic Saulův, aby mu holdoval jako budoucímu vůdci národa. Klade cizinci k nohám svoje vlastní brnění, vojenský kabátec, meč, luk, pás a plášť, poněvadž v něm poznal nadřazeného ducha a božího vyslance. David smí dary přijmouti a spečetit přátelský svazek, neboť Jonatan a on jsou duševně spřízněni; síly, jež vyznamenávají přítele, žije také v něm. Od té doby nosí David Jonatanův luk. Co se projevuje v rozdílu mezi Saulovým hrubým oštěpem a tímto ušlechtilejším náradím pro střelbu k cíli, žije v jeho duši jako jistější a výraznější síla jáství, což dokázal v boji s Goliášem.

Kněží z Nob přidávají k Davidovým zbraním z chrámového pokladu Goliášův meč. Což neprokázal David, že má právo na tuto zbraň? Kdyby nebyla magická síly Filištínova - jejíž obrazným výrazem je Goliášův meč - nebyla v něm žila proměněná a uvnitřněná, jak by byl pak mohl přemoci obra?

Je to v okamžicích jeho největší tísně, kdy David, dosahuje nejdůležitějšího stupně své vnitřní cesty, stává se novým způsobem ^{pánem} nad Saulem a jeho zbrojnoši. Příběh o tom, včleněný nenápadně do proudu vyprávění, je srdcem ve vnitřním Davidově vývoji.

Dvakrát stává se pronásledovaný pánem pronásledovatele. První scéna

se odehrává v jeskyni v údolí Engadi na západním pobřeží Mrtvého moře. Tímto údolím protéká potok sladké vody s hor dolů k Slanému moři a je to jediné místo, - což je dnes ještě slabě znatelné - kam vniká tepna života z oblasti Betléma a Hebronu do podsvětí smrti. V posledním doznívání Starého svazku hrálo údolí Engadi důležitou úlohu, protože si tam řád Esenských v době Jana Křtitele a Ježíše Nazaretského zřídil svoje palestýnské ústřední sídlo. - David se tam skrývá v jeskyni a zuřivě ho pronásledující Saul vniká konečně sám do jeskyně. Temnota zakrývá uprchlíka neklidným zrakům královým. Když se Saul zase hotoví k tomu, opustit jeskyni, uřízne mu David kus jeho pláště. Touto trofejí může nejen prokázat, že byl Saul v jeho rukou a že mu propadl, ale má nyní také znamení toho, že povznesl duševní sílu, jež je v Saulovi tupá a temná, v sobě k jasnosti a uvědomění.

Nějakou dobu poté odehrává se vystupňování tohoto zážitku. Nyní jsme v okrsku strmé pouště, která není mírněna ani stopou života. Na dvou horách leží proti sobě vojsko Saulovo a tlupa Davidova. V noci se přiblíží David s Abisaiem, svým druhem ve zbrani, do Saulova ležení. Král i jeho bojovníci tu leží v hlubokém spánku. Abisai chce Davidovi dodat srdce k tomu, aby ho zabil oštěpem, který byl tak často proti němu vrhán. Avšak Davidova převaha je v tomto okamžiku větší než-li převaha ve fyzickém boji. Je tomu tak, jakoby nám chtěl obraz toho, jak v noční pustině stojí bdělý David vedle hluboce spícího krále, ukázat s poslední zřetelností rozdíl jejich duchovnosti. David nezabije svého pronásledovatele. Odnímá Saulovi oštěp a pohár, který leží u hlavy spícího. S druhé hory potom budí své nepřátele ze spánku. Vysoko pozvedá oštěp a pohár vzhůru jako důkaz toho, že králův život byl v jeho rukou. A jako se to již stalo, když David ukázal Saulovi kus pláště, který mu uloupil v jeskyni v Engadi, tak se děje také nyní: na okamžik je Saul prost svého démona a ohlašuje - naplněn jsa ještě jednou svým prorockým geniem - slovy u vytržení sám královskou budoucnost Davidovu.

Nyní, třebaže je ještě pronásledován a vyhnán, dobyl David největšího duchového vítězství nad Saulem a nad celým světem starých sil. Významně, i když nenápadně, symbolysuje se tento průlom v obou znacích, která David odnímá spícímu Saulovi. Oštěp a kalich nejsou ničím jiným než-li dvojitým symbolem, který byl uctíván v pozdější době křesťanské v oblasti Grálu jako posvátná číse a posvátné kopí. Obraz mladého Davida, který volá k ještě spícímu Saulovi naproti a pozvedá obě vítězná znamení pro duchovní převahu v paprscích vycházejícího slunce, je starozákonný předzvěst okamžiku, kdy Parsifal vstupuje do hradu Grálu s královským kopím, které vyzískal zpět od Klingsora - a odhaluje posvátnou číši. Dvojnásobné znamení Grálu ukazuje důležité tajemství

lidské přirozenosti. Pokud je člověk ještě nesvobodný článek kosmu, zůstává jeho bytost dějištěm mimolidských sil. Zevní příroda do něho vniká neproměnná. Z člověka přírodního stane se duchovní bytost člověk^{x/} teprve tehdy, až z ústředí své vlastní bytosti v sobě promění, uvnitřní a zduchovní síly zevního světa. Síly zevní přírody vidíme v jejich nejušlechtlejším souhrnu, když vidíme, jak na jaře sluneční paprsky jakoby světelná kopí se noří oplodňující do přijímajících kalichů říše květů. Příroda shrnuje veškeré zásady /principy/ svého života praobrazně do tohoto podobenství a dosahuje v tom blízkosti Grálu. Sloužití posvátnému kopí, a číši Grálu - býti rytířem Grálu - znamená: vnášeti přírodu podle jejích praobrazných principů jástevným způsobem /ich-haft/ do sféry niterné, takže se také v člověku opakuje ono podobenství v plodící síle světelného šípu ducha a v čisté - kalichu květu podobné - vnímavosti duše.

V Saulových rukách nebylo kopí - podobně jako vratidlový oštěp Goliášův - ničím jiným než-li výrazem slepě zuřících sil zevní přírody, které vnikají neproměněny do lidské bytosti. Teprve v ruce Davidově stává se Saulovo kopí a číše symbolem Grálu. Znázorňují to, co v něm dozrává jako nová skutečnost lidstva: uvnitřnění přírodních sil v aktivní plodící sílu ducha a milou vnímavost duše. To je výtěžek Davidova bezdomoví.

Vlastně je celá doba útěku před pronásledováním Saulovým pro Davida velkým pokušením. Což by nebylo lidsky pochopitelné, že by byl ztratil trpělivost a na nespravedlivou zuřivost královu odpověděl vzplanuvším hněvem? Nebylo by bývalo pro něho snadné, protože velel velké ozbrojené tlupě, přinutit k povolnosti Saula, který byl tísněn filištínskými útoky? A nemusil být v jeskyni v Engadi v noci v Saulově vozové hradbě v pokušení, osvobodit se od pronásledovaného svého, neboť přec mohl býti jist, že mu bude národ jásat svtříc jako svému zachránci?

Dříve než-li se stala poušť Judská dějištěm pokušení Ježíšova, viděla tisíc let předtím pokušení Davidovo. Ale David zůstal neochvějný jako později ten Větší. Byl mu cizí zpětný pád do starého světa zloby /hněvu/, jak to měl před očima v Saulovi. David spíše proniká ke klidné, léčivé lidskosti - a také je v tom ozařován časnými ranními červenými proudy Grálu. Což se nestal Saul podobným tomu jakým býval dříve a ještě lepším než dříve pomocí Davidovy harfy - nyní skrze dvojnásobné ušetření, o němž se dodatečně dovídá a je na okamžiky uzdraven ze své démonie?

David nemá jen žádnou nenávist vůči Saulovi a jeho způsobu. Stojí proti svému pronásledovateli s citem pro tragiku jeho osudu, stává se z poznání milosrdným a "z milosrdenství vědoucím". Pohlíží do zániku světa, který sebe sama ničí. Jak by se měl hněvat na ty, jejichž^{x/} který v sobě nese důstojnost, jáství a svobodu,

tragická osudovost se naplňuje ? Jeho lidskost , která se nejvíce osvě-
dčila v poušti Judské, když se oprostil od veškerých zákonů, je jako
mesiášské proroctví. Tisíc let později bylo proneseno slovo: "Milujte
svoje nepřátele, žehnejte těm, kteří vás proklínají." A sotva jiné
slovo evangelia oslovuje tolik člověka osvobozeného od zákonů minulos-
ti, člověka nového, člověka jáství. V Davidovi se projevil prorocky.

Netrvá to již dlouho, tu přichází posel, Amalekita, k němu, a při-
náší v domnění, že podává mu nejlepší přátelské poselství, zprávu o
tom, že Saul se v beznadějně bitvě vrhl sám na svůj meč. Ale David
srazí posla lačného odměny. Pravá, hluboká bolest to je, co učiní z
pěvce žalmistu a dá vyprýstítí nejvznešenější žalozpěvy nejen nad Jo-
natanem, přítelem, nýbrž také nad Saulem, nepřitelem, z jeho myslí.

Krok za krokem dokončuje se osudovost nad rodem a stranou Saulovou.
Ani na okamžik nepocituje David, král, že se tím pro něho uvolňuje
cesta. Pokouší se dokonce se vzepřít tragice, které není možno ~~inuknou-~~
ti; nemůže však zabránit tomu, že jeho věrní v domnění, že slouží ^{Joab} je-
mu a národu, stávají se nástroji osudovosti. Když Davidův zbrojnoš ^{Joab} za-
bije mocného Abnera, vojevůdce Saulova, zapěje i nad ním David žalo-
zpěv. Davidovy žalozpěvy nám připadají jako ohlášení soumraku bohů,
jako želo zpěv nad celým světem duševních sil.

Posledního syna Saula, zmrzačeného Ešbála nebo Išboseta /v čes.tex-
tu Izboset/vzal David do své blízkosti a do své ~~stolové~~ stolové druž-
ny, třebaže tento mohl jednou uplatňovati jednou svůj národek na trůn
proti němu. David měl nešťastnou lásku k rodu Saulovu vzdor veškerému
utrpení, které mu odtud vzházelo. Když byl Izbozet zabit Davidovými
přívrženci, kteří se domnívali, že lépe chápou státní zájmy než-li
král, dal David vražedníky ihned popravit. A jako zařídil, aby Saulova
mrtvola byla nakonec přec jen pohřbena ve starodávné, posvátné horské
oblasti Gibeón, postaral se také o důstojný pohřeb Abnera a Izbozeta.
Dokonce dal pochořvati ~~o~~ i sedm potomků Saulových, jejichž smrt vyža-
dovali Gibeonité jako pokutu za znesvěcení jejich svatyně - protože
nemohl toto neštěstí zameziti - úctyplně v královských hrobech u Saula
a Jonatana.

David zůstává věrným i jako král tomu, čeho si vydobyl v době svého
utrpení a svého bezdomoví.

Pradějiny Jerusaléma.

Když David ještě chodil sem a tam mezi poli pastýřů betlémských a
královským hradem v Gibeá, byl jeho život jako kyvadlový pohyb kolem
nejvýznamnějšího středu: Gibeá leží právě tak daleko na sever od Jeru-
saléma jako Betlém na jih. Při každé své cestě pohlížel na pradávné
město, ležících na posvátných pahorcích, k němuž se pojilo tolik a tak

velkých tajemství. Jako každému Israelitovi jeho doby, tak i Davidovi mísila se do úctyplné hrůzy také záhadná otázka: proč nesmíme vstoupiti právě do tohoto ústředí, když již je celá země naše? Což není země bez tohoto města jako člověk bez hlavy? A touha po výšinách, na nichž sídlí božství, dojímala také - vycházejíc z duše Israele - i duši mladého Davida.

Již v oné době vzbuzoval každý pohled na Jerusalém vzpomínku na nepředstavitelně vzdálenou minulost. Máme nepochybné historické písemné doklady z doby ležící již čtyři stalet před Davidem. Sbírká dopisů, které byly nalezeny v Tell-el-Amarna, místě egyptského reformátora Echnatona, obsahuje dopisy ve kterých Abdi-Cheba, král z "Urusalim", "padá faraonovi sedm a sedmkrát k nohám" a prosí ho o vojenskou pomoc. - Když však David procházel prastarou cestou na vodním předělu od Betléma do Gilbea a přitom směrem západním obcházel pahorek tajuplného města, nořily se jeho myšlenky do ještě mnohem dávnějších dob. Tu procházel as jeho duší obraz vznešeného kněžského krále Melchisedeka, který kdysi vystoupil z mlčení své mysteriální svatyně v Salem, aby daroval Abrahamovi, králi, chléb a víno. Jeho nazpět zaměřená myšlenka nezůstala však stát ani u Melchisedecka. Z posledních pradávných hlubin času spřádaly se kolem výšin jerusalémských báje a vzpomínky. Což se tyto výšiny nestaly středem a pupkem celého stvoření, když tam Bůh stvořil svět? Posvátné skály byly základním kamenem, od něhož se zhušťovala země na všechny strany z potopy. A staly se také nekonečným kamenem, který uzavřel vodstvo potopy. V nich tkvěl zázrak vznášejícího se kamene, který se udržuje bez pevného podkladu - podobně jako celá země - vznášeje se ve vesmíru.

/Pozn. autora: V pozdějších dobách byly tyto na Jerusalém se pojící pradávné báje, představy zaznamenány. Avšak již bezpochyby již v dávných dobách spojovány s pohledem na město a dodávaly mu úctu vzbuzující nimbus, který je povznášel nad všechna města světa. "Bůh stvořil jako zárodek světa/embrio/. Tak jak se toto vyvíjí z pupku, tak počal Bůh vytvářeti svět z pupku, od něhož se pak rozprostřel na všechny strany. Kde je pupek? Je to Jerusalém. Pupek sám je oltář. A proč se nazývá "základní kámen"? Poněvadž z něho byl svět založen." /Midras der göttlichen Weisheit, Jellinek, Beth hamidrasch V, 63 f., Wien 1873/. - "Co učinil Svatý, budiž pochválen? Svojí pravou nohou ponořil kámen až do hlubin pravod a učinil ho závěrečným kamenem světa, jako člověk, když klade do klenby konečný kámen. Proto se nazývá "základní kámen", neboť tam je pupek země, a odtud se celý svět rozprostřel a na něm stojí chrám" /Jalkust zu Gen. 28, 22/. /

Davidovi musel být Jerusalém obestřen éterickým jasem, který měl svoje prameny ve všech dobách stvoření a lidstva. Kosmická velikost z božských prapočátků spojovala se se slavnostní posvátností z dob Melchisedekových. Co ale muselo mysl uváděti v největší napětí, bylo, že se pravi- lo: Výšiny praměsta nesou jak bránu nebeskou, tak i brány pekelné. Jak to bylo jen možné, že se zde setkávaly nejkrajnější protiklady a jako sousedé si podávali ruce?

Musíme se odvážiti rozebrati tak důkladně jak jen možno otázku, jakou historickou podobu a význam měl v dobách před Davidem a jakého převratu doznal za Davida a za Šalamouna, když se stal Jerusalém hlavním městem říše. Veškerá hlubší tajemství israelských dějin se shrnují v tajemství města Jerusaléma.

Záhada Jerusaléma je velká. Celé knihovny byly^{na} psány jenom pokud jde o otázku, kterého pahorku starého města se týká označení hora Sion, která byla ve všech dobách považována za horu, oživenou zvukem nejvroucnějšího nadšení pro Boha. Ale Jerusalém? Problém zdaleka přesahuje souvislosti Starého zákona. Pakliže vůbec někde na zemi, pak můžeme v krajině palestýnské a zvláště v jejím pradávném ústředí opět shledávati praobrazy pozemského bytí. Úkazy projevující se zevním smyslem musejí zde býti obzvláště průhledné pro sféru pra-úkazů /prafenomnů/. Kdyby nebylo zde všechno zdánlivě náhodné výrazem nejnitternějších nutností bytí, kdyby nebylo zde "všechno pomíjivé jenom zdáním" /podobenstvím/, jak by se pak mohla státi tato místa dějištěm událostí, skrze níž se sneslo božsky-nebeské do lidsky-pozemského? Jaký duchovní praobraz získal v Jerusalémě pozemskou podobu?

Praobraznost celkové palestýnské krajiny nás již dříve častěji zaměstnávala. Poznáváme ji již zcela zevně v podzemní hlubinné poloze údolí jordánského, které vede k nejhlubšímu místu zemského povrchu. V jordánské propadlině sestupuje do největší hloubky ona nesmírná hrobová rozsedlina, "nejhlubší jizva ve tváři naší země": tak zvaná východoafrická rozsedlina /hrob-Graben/, který probíhá ze syrské nížiny mezi Libanonem a Antilibanonem směrem na jih, je dlouhý přes 7000 km, až se ztrácí v habešské vysočině. Již jsme o tom jednou hovořili^{x/}, že tato trhлина a zvláště údolí Jordánu, úsek jeho největší intensity, je stopou nejmohutnějších kosmických procesů stvoření a vývoje, který naši zemskou planetu ρ teprve tak utvářel, jak se nám ukazuje dnes.

Odtud máme již přístup ke starým bájným podáním, jež vidí v Palesti-
ně ústřední bod světa a východisko stvoření země. Nikoli ve smyslu geometricky prostorovém, nýbrž časově dynamickém byla Palestýna s jejím středem Jerusalémem nazývána středem světa. V této zemi bylo spatřováno ústředí /censtrum/ vzniku a vývoje, ohnisko porodních bolestí a bouří stvoření naší zemské planety, a má tam zajisté i skutečně býti prožíváno skrze průhlednost krajiny.

Méně zevně zachytitelná, méně zeměpisně-geologická skutečnost -
zato však pro porozumění Starému i Novému zákonu o to závažnější projev praobraznosti palestýnské - je polarita mezi Judeou a Galilejí, přecházející do oblasti etherického zeměpisu. Na poměrně malém prostoru - vzdálenost mezi Mrtvým mořem a Jezerem Genezaretským obnáší sotva 100km - narážejí na sebe dvě stěny, jejichž krajinný kontrast si nemůžeme představití větší - i když zpustošení provedlo svůj vyrovnávací vliv - ani dnes: krajina smrti a krajina života. V judeji, jejíž

nejvýznamnější výraznost je poušť Judská a okolí Mrtvého moře, nacházíme se spíše na podzemském struskovitém podkladu měsíčního pohoří než-li na mateřské půdě naší země. Je tomu tak, jako by bylo údolím Jordánu a velká kosmická trhлина, ke které náleží, stopou oněch předhistorických katastrof, za nichž se při nesmírných výbuších odpojil Měsíc z těla Země. Můžeme věřit, že na onom místě odtržené zůstaly zde lpět měsíční pozůstatky na zemské planetě. V Galileji naproti tomu, především na některých místech Jezera Genezaretského nebo na vrcholku hory Tábor, můžeme se ponořit do krajiny, které mají něco obšťastňujícího-nebeského, něco tak nadzemsky slunného, jako bychom se tam ještě setkávali se stopami ještě nekonečně dávnějších dob, kdy Země byla ještě spojena se Sluncem v jediné světové těleso: Stopy oné ztracené dávné sluneční domoviny našeho bytí, oné "slunečné země", která předcházela Zemi fyzickou, na kterou se zachovaly vzpomínky, jemné a jakoby doznívající, v bájích o ráji národů. x/

Palestýna obepíná vskutku krajiny, jež jsou pozemským zrcadlením pekla a ráje, pekla a nebe. Snad nalezneme odtud také klíč k dálně zpět sahajícímu bájnemu podání, že Jerusálém v sobě skrývá jak brány k nebesům tak brány do pekla. Vždyť mnohde při bližším vnikání do krajinného tajemství této země přicházíme na menší opakování a křížení velké polaroty Judeje a Galileje. xx/

Jerusálém je jádrem /guintesencí/ Palestýny. Tytéž praobrazy, které se dají vyčísti z krajiny celé země, zjevují se nám tam ještě jednou v krajním semknutí na nejmenší prostor. Budiž jednou dovoleno přistoupiti k řešení záhady jerusalémské z takových více kvalitativnějších, etherně-zeměpisných východisek. Přitom nemá nijak býti znehodnocována obrovská archeologicky-topografická práce, která byla dosud vynaložena na tento předmět. Důsledky, které se zde snažíme předvésti, dají se nalézt a potvrditi i ze zevnějšíka nálezy vykopávek a přiměřeným použitím starých písemných podání.

I dnes - navzdory změnám, které prodělala půda plánovitou prací lidských rukou nebo ssutinami vysokými jako věže, jež byly způsobeny mnohými ničujícími bouřemi, jež se přehnaly přes město - i dnes je poznatelné na první pohled, že je Jerusálém v podstatě vystavěn na dvou protáhlých pahorcích, které paralelně od severu k jihu směrem k sobě se táhnou. Jako byl starý Řím městem na sedmi pahorcích, tak byl a je Jerusálém městem na dvou pahorcích. Obě výšiny se spojují v ostrém úhlu, který vzniká mezi potokem Cedron /Kidron/ a údolím Hinnom na jihu. Potok Cedron teče na východní straně města na úpatí příkré výšiny na severu směrem na jih. Údolí Hinnom probíhá od severozápadu na jih, o-

x/ Viz. Urgeschichte, str. 31 f.

xx/ Tak můžeme, jak také z předchozího líčení již vyplývá, nazvati okolí Betléma enklávou galilejskou v Judeji. Podobně je judejský úsek v Galileji, např. v blízkém okolí Nazaretu.

hýbá se pak na východ, a ústí na ~~obou koncích~~ jižním konci obou horských hřbetů do údolí Cedron. Tak je městský okrsek příkře ohraničen na západě, na jihu a na východě sousedícími údolími a jen směrem severním připojuje se k vlnovitě se rozprostírající sousední pahorkatině. Vyšší, západní pahorek městský byl nazýván podle staré tradice, kterou my považujeme za správnou a prastarou, Horou Sion. Východní hřeben má na severním úseku vznešenou plochou chrámového náměstí, která jej charakterisuje.

Je pochopitelné, že to byla právě chrámová hora se šikmou skalní plošinou, která povětšinou přitahovala výhradní zájem těch, kdo si chtěli učiniti představu o starém Jerusalemě. Třeba, že je nižší než druhý pahorek, byl sídlem panovačné velikosti, která musí každému upoutati. Tomu tak bylo zajisté za všech dob, alespoň od té doby, kdy Šalanoun tam vystavěl chrám. Dnes stojí na východním pahorku mohamedánský skalní dóm, vynikající arabéskou krásou zevní nádhery; ale ona přísná velikost dýše nám vstříc zvláště z širého volného prostoru a široké kamenné plochy Chrámového náměstí. Tento východní městský pahorek dokonce svedl vědu posledních staletí a mnozí učenci, nedůvěřující podání místnímu, který označuje Horu Sion pahorek západní, hledali Horu Sion, prastarou jerusalémskou výšinou, na úzkém jižním výběžku Hory chrámové.

Ale tradiční Hora Sion nepřechovává méně zázraků než-li chrámová skála. Ještě dnes se můžeme setkat s tímto divem. Opustíme-li okrsek vlastního Starého města, který překypuje ve svých úzkých příkrych ulicích pestrým, hlučným životem orientu, a obrátíme-li se k jihozápadní části města, pohřbížíme se do oblasti ticha a mlčení, jako kdybychom byli vytrženi nejen s hlasitého shonu arbako-židovských bazárových přibytků, nýbrž z celého tohoto světa. Mezi vysokými zdmi vedou zcela staré, tiché ulice a poskytují zajisté, protože tato část města zůstala uchráněna při zničení Jerusalema v r.70 po Kristu mnohde ještě podobný vzhled, jako v době apoštolů. Temné sloupy cypřišů, vrcholky prastarých cedrů velkých, dívajíce se přes zdi, zesilují hustým ovzduším naplněné mlčení, které zde vládne a působí až do sídlišť skrývajícím se za zdmi jako čtvrt Arměnců místo velkých zahrad, které bychom mohli předpokládati. Nejsou zde do očí bijící pamětihodnosti jako na Chránové hoře, které lákají chtivost pohledu cestujících. A přec se může to, s čím se setkává otevřená mysl na Hoře Sion, vtisknouti do vzpomínky snad hlouběji, a zářivěji než-li samo Chrámové náměstí. Také křesťanský poutník, zklamaný sporem konfesí, obchodnickým duchem a nevкусem na místě Ukřižování a Svatého hrobu, zpozoruje snad při zpětném přemítání, že byl přec jen na tiché hoře Sion blízek Duchu, který se ve své zemi hledal. Vystupňovanou měrou spočíná na Hoře Sion v Jerusalemě ona z onoho světa sem zazařující duševní stopa vyššího míru, kte-

rou můžeme pociťovati např. před branami Říma v Trefontane, oné podivuhodně produševnělé oasy, kde zemřel Pavel mučednickou smrtí.

Na tomto západním městském pahorku můžeme se ještě dnes setkat se zřetelným dozníváním smyslu jména "Salem", které město mělo již v době Melchisedekově a je ještě obsaženo v názvu "Jerusalem", "Městě míru". Tradicionální Hora Sion je "příbytkem /sídlem/ míru"; dech požehnání s vyšších sfér ~~míru~~ vane tam do pozemskosti.

Hluboce zbožná touha a milující vroucnost zaznívá všude ze Žalmů, kde je jmenován Sion, hora, na níž přebývá milost a dobrota boží. S pohledem obráceným k Sionu jakožto vytouženému cíli, pěl poutník: "Pozvedám svůj zrak k horám, odkud mi přichází pomoc. V oné tiché části Jerusalému můžeme se ještě v tuše přenést do blaženého štěstí, které mohli pociťovati poutníci příšlí zdaleka, když tam dospěli k cíli svého putování a cítili, že jsou přejímáni do vanu vyššího míru a božské lásky. Prastaré kamenné schodiště, které v poslední době bylo odkryto a vede od jezera Siloah v údolí Cedron /Kidrontal/ až vzhůru na jižní část západního městského pahorku, vyvolává obrazy starých poutí na

Sion: jako ti, kteří putovali na výšinu řeckého Delphi ke svatyni Apollonově, napřed se očistili ~~na výšině řeckého Delphi~~ v Kastalinském prameni a potom ve slavnostním průvodu vystupovali po kamennými deskami ~~na prahu slavnostního průvodu~~ dlážděné "svaté cestě" k chrámovému okrsku, tak asi v dobách předisraelských a v dobách Davidových, když ještě nestál Šalamounův chrám, vystupovali sionští poutníci - po omývání u potoka Siloah,- zpívající Žalmy po posvátných schodech do háje a příbytku míru.

Na základě tohoto kontrastu si teprve uvědomujeme, jak zcela jiný zážitek vyvolává Chrámové náměstí. Tam vládne také posvátnost, nikoli však ve smyslu míru a božské dobroty. Přísná velkolepost, která tam člověka uchvacuje, zdá se vyžadovati a cvičiti výhradně spravedlnost. Tam sídlí přísné soudící božství Jahve, které nazahaluje člověka odpouštějící milostí, nýbrž zbavuje ho veškerého přestrojení a staví ho před svůj pronikající, neúprosně zkoumající pohled. Hora chrámová se svojí tvrdou skalní tváří skrývá méně boží lásku než-li boží hněv.

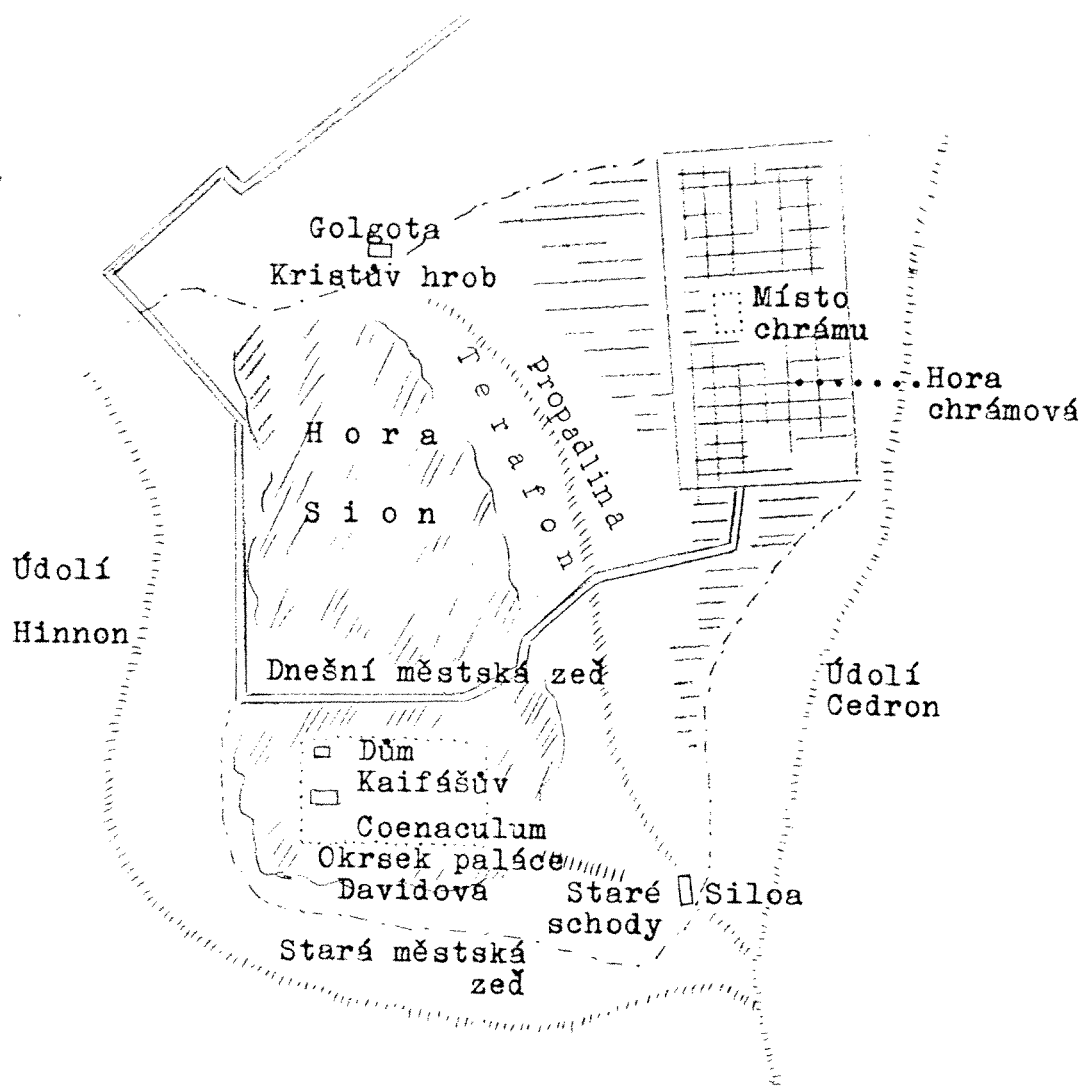
Míníme vždycky, že Starý zákon zná a uctívá všude jen přísné měsíční božstvo Jahve. To platí však přec teprve pro dobu prorockou po Šalamounovi, pro dobu, kdy ze souhrnného israelského celku postoupilo speciální Židovstvo do popředí. Pokud ještě tvořilo dvanáct kmenů jednotu, tušila israelská zbožnost, která se ještě pojila k přírodním svatyním země, mnohdy něco nad sférou Jahve. Do duší národa vnikaly ještě paprsky onoho vyššího slunečního božstva, jehož služebníkem byl Melchisedek, 'kněz nejvyššího Boha'.^x Byla snad Hora Sion, ovívaná šepo-
-viz "Urgeschichte str.111.

tem posvátného háje, jakožto "místo míru" sídlem tohoto nejvyššího Boha, tohoto "El-aljón", slunečního Boha lásky? A nestál snad proti němu v Hoře chrámové, která byla holou skalou, jakožto "místo spravedlnosti" příbytek měsíčního božstva, které dalo zákon a jako soudce bdělo nad lidstvem? Novozákonní Dopis Hebreům ukazuje nám, že se v postavě pramudrce a kněžského krále Melchisedeka spojuje dvojnost: "mír" a "spravedlnost". Jeho jméno znamená přeloženo „Král spravedlnosti“, ale on je také král ze Salem, což znamená „Král míru“ /7,2/. /Král.text 7,2: "Kterémuž Abraham i desátek dal ze všeho. Kterýž nejprve vykládá se král zé spravedlnosti, potom pak i král Salem, to je král pokoje"/. Jerusálém tedy byl v zevním prostoru obrazem dvojnosti, kterou obepínal Melchisedek duchovně.

Pokusili jsme se dohmatati k polaritě, kterou v sobě skrývá Jerusálém až do našich dnů. Jsme přesvědčeni, že jsme tím na stopě záhadě tohoto města. Tato polarita je klíčem k pochopení Jerusáléma. Dosud byl na to brán sotva zřetel. Natrvalo se však nebude moci uzavřítí tomuto poznatku ani ten, kdo s jednotlivostmi našeho vylíčení nebo s důsledky, které z něho vyvozujeme není srozuměn.

Jak často se lidé pokoušejí si ~~vysvětliti~~ představiti vznik nějakého města s hlediska hospodářského nebo strategického. Z takových úvah vlastně vznikl zmatek místopisných dohadů a diskusí, které podává literatura o Palestýně. Mělo by se však již přestat s tím, aby byly zevní zájmy, které jsou ovšem dnes všeobecně rozhodující, považovány i za jediné důvody stavby měst ve starých dobách. Zvláště Jerusálém jakožto jedno z nejstarších měst lidstva, pochází z dávných bájných pradob. Kdyby mělo býti vystavěno z důvodů strategicky-hospodářských, pak by nebylo nikdy vzniklo v podobě, v níž si ho představujeme ~~xpědělk~~ podle dnešní povahy půdy. Vůbec by nebylo možno - ze zevnějšíka viděno - býti město založeno "nejúčelněji" než-li se zdá býti Jerusálém založen. Ani strategicky není polohou tak chráněn, jak bylo vzdycky zdůrazňováno, neboť je směrem na sever zeměpisně otevřený. A nebylo město právě s této strany mnohokrát a mnohokrát skutečně dobyto a zničeno?

Důvodem vzniku Jerusáléma byla oblast bájně-náboženská, duchovní zvláštnost místa. A přiblížíme se, třebaže jen zdáli, prapůvodní duchové podstatě, poznáme-li základní kosmickou polaritu, která ovládá "toto město na dvou pahorcích". Větší polarita Galileje a Judeje se opakuje soustředěně a na malý prostor stěsnáno v obou výšinách Jerusálémských: sluneční Hoře Sion a měsíční skále Chrámového pahorku. Tím padá náhle světlo na hebrejské jméno svatého města. "Jeruschalajim" je duál, nikoliv číslo jednotné nebo číslo množné, nýbrž forma dvojná. Poznáváme až do jeho jména: Jerusálém je útvar dvojný, město dvojnosti a setkávající se kosmických protikladů.



N á ě r t e k J e r u s a l é m a

/jest kladen důraz na to, že jest poznatelný praobrazný útvar města, jak se jej pokoušíme vylíčiti v této knize/

Jakoby odtažením závěsu před dvojností, jež skrývá tajemství Jerusalema, je nyní objev, o kterém vlastně nechápeme, proč nebyl dávno poznán a využit v jeho cestu razícím významu - i když sem a tam zableskne v literatuře o Palestýně. Krajinná tvářnost Jerusalema byla až do doby Davidovy a Šalamounovy podstatně jiná, než-li ji máme dnes před sebou a jak se předpokládá více nebo méně při veškerých místopisných výzkumech. Mezi oběma pahorky městskými zela kdysi hluboce zaříznutá skalní propadlina /rokle/, která vedla od severu k jihu mezi údolím Hinnom a Cedron a tak od sebe oddělovala svírajíc je, vzhůru se tyčící okrsky na dvě části. V souvislosti s dalekosáhlým přetvářením - o kterém ještě budeme hovořiti - a které podstoupil Šalamoun s celým městem, dal tuto rozsedlinovou rokli zasypati. Šalamoun uzavřel - jak se bible vyjadřuje - "trhlinu ve městě Davidově" /I.Král.11,27/ /Král.text:"...zavřel mezeru města Davida, otce svého"/

Na obvyklých mapách je zakreslena severo-j jižní plochá úžlabina na místě, kde vede v dnešním Starém městě Židovská ulice /Judengasse/. Obvykle se označuje tato úžlabina jako Údolí "Tyropöon" - "Údolí výrobců sýry" - podle Josefa /josephus/, jenž byl současníkem a spolubojovníkem při zničení Jerusalema v roce 70 po Kr., a popisuje město, jak tenkrát vypadalo. To je však jméno zcela nesmyslné, pokud nedospějeme až k jeho původní formě. Není ji těžko nalézt a je s podivem, že jen zcela ojedinělí badatelé na to přišli, třebaže v tom vlastně spočívá rozřešení jerusalémské záhady. "Tyropöon" je pořečtěná lidově-etymologická obměna hebrejského slova "Teraphon" - "trhlina, něco roztrženého". Původní, skalní rokli označující název nebyl již pochopitelný v dobách, kdy tato skalní rokli již neexistovala a dokonce její někdejší trvání upadlo v zapomenutí. Staré hebrejské slovo bylo vyslovováno řecky a tak mohlo vzniknouti zcela nesmyslné znetvoření v "Údolí výrobců sýra".

Nyní již máme názornější obraz starého Jerusalema, jaký byl ještě v době Davidově. Představme si např., že stojíme na vysoko ležící plošině východního pahorku, na níž se později vypínal Šalamounův chrám a pohlíželi bychom na ještě výše se tyčící vrcholek Hory Sion; pak patří k pohledu, který se nám tu naskýtá, hluboko před námi zející skalní roklina. Stojíme u temné propasti, která nás odděluje od nebeského vrcholu míru.

Římsko-katolický páter Mommert, který nebyl vědou brán příliš vážně, stal se však jednak dlouholetým pobytem v Jerusalémě a jednak téměř pedantickým způsobem, kterým se zahloubával do starých antických podání - jedním z nejintimnějších dějin města, podal zcela jasnou představu o rokli Tetaphon - pravděpodobně poprvé - a na potvrzení svého názoru, že totiž západní pahorek je i pro dobu předkřesťanskou identický s Horou Sion, o tom přednášel. Tím získaný poznatek uvádí při

rozřešení podivuhodné, zkomolené biblické zprávy o tom, jak David získal Jerusálém.

Ve II.Knize Samuelově se píše: "David získal hrad Sion, to je Davidovo město. Onoho dne pravil David: Kdo porazí Jebusitské a dosáhne střešního okapu..." /5,7 f/ Král.text: ..Kdo by koli porazil Jebusea a zlezl by žlaby jeho..." / Paralipomenon I.,11,6 podává ovšem s vynecháním slova "střešní žlab", určité doplnění zbývajících mezer takto: David pravil: kdo nejdříve porazí Jebusitské, má být hlavou a nejvyšším. Tu vystoupil nejdříve Joab ..." /Kral.text: "...Kdož by koli nejprve porazil Jebusea bude předním a knížetem. Protož vstoupil nejprve Joab..." "Je-li správné hebrejské slovo "Zinnor" přeloženo slovem "střešní okap" /nebo "žlab" / - již Vulgata i Septuaginta, latinský i řecký překlad Starého zákona, uvádějí přiměřená slova - zůstává biblický text temný. Mommert poznává nyní bezpochyby pravem - může se přitom odvolat na jediné místo, kde se objevuje toto ~~jediné~~ místo v hebrejské bibli ^x / - ve slově "Zinnor" ~~okremištěm~~ označení oné rozsedlinové rokle, která se skrývá za jménem "Údolí tyropöon" a v době zimních deštů - podobně jako kosmický žlab - vrhala přes divoké srázy vody do údolí Cedron. K tomuto výkladu dospěl Mommert prostřednictvím Josefa /Josephus/, který oklikou popisuje starozákonní zprávu takto: David slíbil odměnu tomu "komu by se podařil výstup vpředu ležící roklinou. Protože Joab příšernou roklinou se prošplhal, získávají Izraelité konečně město.

Žlab "Zinnor" ..je úzká roklina, která ve starých dobách vedla mezi horním a dolním městem od severu k jihu... Tato úzká roklina vytvářela kdysi jeden z nejsilnějších opevnění horního města a trvala jako "trhlina v městě Davidově", dokud ji Šalamoun za účelem pohodlnějšího spojení horního města s dolním velkým nákladem nezasypal. Je to táž rokle /... / která podle popisu města od Flavie Josefa /Flavius Josephus/ /Bellum judaicum V,41/ oddělovala horní městský pahorek od dolního městského pahorku, a byla Josefem nazvána Terapöon, protože on chtěl hebrejský výraz Teraphon, tj. trhlina, rokle, Řekům učinit vyslovitelný...^{xx} / Jako ve dnech Davidových tvořila rokle Zinnor klíč k pevnosti Sion a Joab první pevnost stekl, poté, když měl za sebou "Zinnor" nebo rokliny "Tyropöon" klíčem k otázce Sionu. Kdo správně rozřeší otázku/záhadu/ rokle Tyropöon, ten tímto kouzelným klíčem rozluští záhady místopisu starého Jerusáléma /Mommert, Topographie des alten Jerusálém, Band I, Zion und Akra, S.68/.

X/Žalm obsahuje také slovo "Zinnor" Řecká i latinská bible to překládá "Katrakt", "Vodopád". V Lutherově bibli zanikající verš č.8 zní: "Jedna prahlubina volá k jiné prahlubině hlasem Tvých vodopádů" /Lat.: Abyssus abyssum invocat in voce cataractum tuarum/" /Kral. překlad: "Propast propastí se ozývá k hlučení trub tvých, všecka vlnobyťí tvá a rozvodnění tvá na mne se svalila" /
xx/Tato přeměna jména je však zajisté starší než-li Josephus.

Mommert má pravdu: najednou se posune představa skalní rozsedliny, jež rozdělovala město v praukaznou dvojnost, i představa starého Jerusalema do jasného světla. Ale zároveň vyvstávají nesčetné nové otázky, které nás nutí, abychom pronikli k hlubším úrovním událostí. Jeden takový problém je, jak si máme tedy představití zdolání této rokle Joabem, Davidovým hejtmanem? Bible nevypráví o žádném boji, když se konečně město, které se nikdy Israelitům neotevřelo, stalo hlavním městem Israele? Legendární podání praví: Od dob Abrahamových platila posvátná smlouva, kterou se Israelité zavázali Jebusiterům, obyvatelům Jerusalema, že se nikdy města nezmocní. Tato smlouva byla sice označována jako protislužba Abrahamova za to, že Hetité, kteří jsou zde označováni jako potomci Jebusiterů, přenechali Israelitům hrobové jeskyně v Hebronu. Snad můžeme ale odvozovati Abrahamovu přísahu, že Jerusalema bude ušetřen, vztahu, do něhož vstoupil Praotec v Jerusalemě k Melchisedekovi. - Groteskně líčí nyní legenda, jak se David oprostil od Abrahamovy smlouvy a ovládl Jerusalema. Byla slíbena vysoká odměna tomu, kdo strojovým prakem nechá střílet do města, aby tam zničil vysoké desky s Abrahamovou přísahou, a z nitra pak uvolní přístup do města. Joab aám je k tomu ochoten, splní daný mu úkol a zřídí Davidovi a jeho lidu přístup do dávno vytouženého města.

Snad je záhadná biblická zpráva spolu s takovým groteskním vymalováním poukazem na to, že se při dobytí Jerusalema vůbec nejednalo o pouhý válečnický čin, nýbrž že se mu musilo obstatí ve zkouškách, které by mohly býti označeny ve smyslu starých dob jako zkoušky mysterijní. Bylo by myslitelné, že by Jebusité /dobrovolně/ mírumilovně svoje brány otevřeli Israelitům, když viděli, že ovládají určité duševní schopnosti a tajemství odvahy, tak jako se později vypráví, že Jebusitský král Aravna míruplně odevzdal Davidovi místo, na němž se měl později tyčiti chrám.

X

Poukaz na takové historické možnosti musí zůstatí nejasný, dokud v návaznosti na obraz městské rokly nenarazíme na další tajemství starého Jerusalema. Nejen zevní krajinné utváření tohoto města muselo v době Šalamounově a před ní býti podstatně jiné, nýbrž také veškeré spřádání sil tamní přírody. Nemůžeme rozřešiti celou řadu jednotlivých problémů, jež se nám zde naskýtají, aniž by byl býval Jerusalema původně místem zcela zvláštních planetárních vývojových procesů, které během dob se ztišily a pohasly; bez tohoto všeho by byly ale nakonec také nesmyslné veškeré bájně charakteristiky, které označují Jerusalema za střed světa, východisko stvoření, bránu nebes i pekel. Musíme si tuto "Tyropöon" - rokli v době předisraelské představití naplněnu polosopečnými ohnivými a kouřovými úkazy, které nejmohutnější měrou obklopovaly a planuly kolem biblické hory Sinai.^x x/Viz II.sv."Moses und esin Zeitalter" S.60 ff./

Tam po dlouhou dobu nebylo tvoření ještě ukončeno a tak zůstaly živé vzpomínky, jakoby zde bylo bývalo možné přihlížeti na tvůrčí mocnosti při díle. I hora zjevení zákona v poušti, jak líčí bible, byla ovládána důležitou dvojností a polaritou, jež se projevuje ve dvou jménech: Horeb a Sinai; tyto hory byly od sebe odděleny pekelnou skalní roklinou,^{X/} ze které vidíme vystupovati 200 let před Davidem Mojžíše a dvě stě let po Davidovi Eliáše, omilostněné božským zjevením.

Předisraelký Jerusalém patří do řady velkých antických věštíren, které čerpaly svoji sílu z polovulkanických zemských vývojových procesů; k nim se pojí tak jako k Jerusalému představa - téměř všude - že tam je "Omphalos", "pupek světa". Kastalinská roklina v Delfách, naplněná kdysi pythickými parami, které inspirovaly Pythii k jejím výrokům, odpovídá roklině Tátyrophon mezi Sionem a Horou chrámovou. I frygické Hierapolis v blízkosti Pavlových měst Kolosea a Laodicea - Pavel se o ní zmiňuje v Dopisech kolosenským /4,13/ - měla v Plutoniu svoji skalní sráznou věštírnu, z níž vystupovaly páry ještě do dosti pozdní doby; ty účinkovaly na nepovolané jako jed, přinášely však tam zjevení působícím kněžím Kybeliným. Tím, čím byl Řekům posvátný Kastalinský pramen na úpatí pythické rokly, tím byla Israelitům a také již předisraelskému obyvatelstvu palestínskému, pramen Siloah u ústí rokliny Teraphon do údolí Cedron. To, že se v době Davidově již nehovoří o ohnivých parách v jerusalémské roklině, nedokazuje, že tenkrát již beze zbytku pohasly, protože bible vůbec rozprostírá závoj tajemství nad touto propastí. A kdyby tenkrát, jak se zdá, ona hybnost přírodních sil tam byla jen ještě velmi zřídka pozorovatelná, má to také svoji paralelu v pozvolném pohasínání roklinných par v Delfách.

Jakoby pohlíželi bezprostředně do otevřené tlamy pekelné, tak stáli až do doby Šalamounovy před podzemní jámou ti, kdož směli vstoupiti do oblasti Jerusaléma. Když mohli projíti cestou do pekel a zkouškou ohně v propasti, pak se k nim skláněla nebesa na druhé straně rokliny, na hoře Sion. Brány nebeské i brány pekelné sousedily tam skutečně. Starý Jerusalém poskytoval obraz ve dvě rozpoltěného stvoření.

Městský okrsek je až do dneška plný vzpomínek. Západní ohraničující údolí vně města jmenuje se ještě dnes Ge-Hinnom; to však není nic jiného než-li arabské slovo pro "peklo": Gehenna. A příšerný ohnivý oltář Molochův, který tam dole stál až do dob krále Josia /Ozeáše/ jako nástroj pekelných kultů, zachovával přec jen v černo-magickém rázu vzpomínku na podzemní pekelný oheň, který tam kdysi ze země vyšlehoval. Vypráví se, že byl Herodes Veliký, když vnikl do královské hrobky, aby vyloupil Davidův hrob, zahnán vyšlehlými plameny; a ještě v pozdějších stoletích prý vzplál oheň, když služebníci Juliana Apostaty přistupovali k opětovnému zřizování chrámu; to vše bylo asi pozdějším

dodatečným vzplanutím sil hlubin, které se tam kdysi projevovaly v trvalé velikosti. Snad je to také vzpomínka na dávnou povahu jerusalémských výšin, když východní křesťanské církve až dodnes pěstují obyčej, přiněmž vždy na velikonoční předvečer provádějí vzrušující obřad s nebe padajícího posvátného ohně u Božího hrobu.

Naproti tomu setkáváme se v nejružnějších souvislostech na západním pahorku městském se jménem ráje. Arabové zachovali podivuhodným způsobem stále ještě slovo "el Ferdus", ráj, pro staré "Pole "hrnčířů", které se pak jmenovalo Hakeldama, "Pole krve", jak se o něm zmiňuje evangelium.^{x/} A Josef /josephus/ neříká při popisu spustošení, provedeném římskými vojáky Titovými v zahradní oblasti severního pahorku Sion - kde také ležela zahrada Josefa z Arimathie - : zničením stromů a "ráje" prý město bylo zcela k nepoznání změněno .^{xx/}

Největší místopisné záhady a zároveň nejvelkolepější stvrzení výkladu o Tyropöonu poskytují nezměrné chodby, jeskyně, dutiny a síně, které jsou v podzemní skalní půdě jerusalémské. Město je v ohromném rozměru podkopáno /podryto/ - což vůbec ještě nevzbudilo náležitou pozornost badatelů. Jako celek je tím, co se praví o posvátné skále na Chrámovém náměstí: kámen vznášející se nad propastí. Tyto mocně do hloubky i do šířky sahající prstory v nitru zemském nejsou vytvořeny lidskou rukou a jsou také od jisté doby případně označovány jako "lomy a stáje Šalamounovy". Jsou ve skalním strnutí svědky ohnivého, vzdušného a /parám podobného/ a tekutého planetárního vývoje, který se zde musel v pradávných dobách přemocně projevovati. Rokle Terafon, trhlina mezi oběma polárně rozličnými výšinami, je jen nejústřednější tepnou v celém velkém systému skalních trhlin a zejících propastí. Příležitostně také v pozdějších dobách vstoupil podzemní Jerusaleým do dějin a vzbudil děs, např. když Římané pod Titem po dobytí města našli jen v jedné z velkých jeskyní 2000 mrtvých obránců Jerusaleýma. Co se dalo v dávných dobách v těchto jeskyních jako mysteria a kulty, můžeme sotva zdáli tušiti.

K svědkům dřívější sopečné činnosti a elementární zvláštnosti povahy Jerusaleýma patří konečně záhada vodstev, což se zachovalo až po nynější časy. Janovo evangelium líčí rybník Bethesda na severovýchodě města jako pramen vnitrozemský; o jeho někdejší významu svědčí trosky velkých výstavních otrubní ze všech dob. V určitých časových úsecích vyvěrala zde jako Gejzír voda zahřátá podzemním ohněm, voda léčivá. A také "Studnice panen" nebo "Studnice stupňovitá" v údolí Cedron, na jihovýchodě města, nazývaná ve Starém zákonu "Gihon", darovala svoji vodu jak vyprávějí církevní otcové a poutníci středověcí a jak až do nedávna mohlo býti pozorováno - v rytmu přílivu a odlivu, podávajíc tak svědectví o doznívající hybnosti nitrozemských sil. Tato studnice Giron je již na dlouhá staletí jediným pozůstalým živě proudícím pramenem v blízkém okolí Jerusaleýna. Ve vyschnutí původně velkého vodního bohatství Svatého města vyjadřu-

je se také postupně zklidnění kdysi mohutné elementární živosti tamní přírody.

Ze studnice Gihon byl již v dávnověku napájen také ten pramen, který byl nejdůležitější svatyní prastarého i starého Jerusalema: rybník x/Viz Orelli "Durchs Heilige Land S, 148
xx/ Bellum judaicum VI, 1,1. /Obě zn.x,xx, patří na str.28./
Siloa. Umělý skalní tunel, dlouhý přes půl kilometru, spojuje odedávna Gihon se Siloa. Bylo mnoho bájeno o otázce rybníku Siloa.^{x/} Klíčem je i zde změna nastalá zasypáním rokliny Tyropöon. Rozhodně nebyl rybník Siloa na jižním konci Terafonu, ústřední trhliny jerusalémské, vždycky pramenem druhořadým. Jeho význam je mnohem starší a předčí významu Gihonu. Když zela skalní rozsedlina ještě mezi oběma jerusalémskými výšinami, musela vyvěratí voda z této rokliny a z celého systému podzemních ~~roklín~~ trhlín, a ohnivých komor, a měla zvláštní léčivou sílu, protože byla nasycena mocnými silami vývoje zemského nitra. Poutníci sionsští musili pociťovati největší posvátnost, když se tam omývali před výstupem na svatou horu. Zasypání městské rokly pak zřejmě ucpalo vnitřní přítoky rybníku Siloa a voda byla nucena vyhledávati si cestu sítí trhlín ke studnici Gihon. Aby nedal vyprahnouti /vymizeti/ posvátnému rybníku Siloa, dal Šalamoun vytesati skalní tunel, jehož točitý téměř obloukovitý útvar /tunel je 533m dlouhý, třebaže začáteční a konečný bod jsou vzdušnou čarou od sebe vzdáleny jen 335m/ a jehož střídavá výška /od 1,15 do 4,5 m/ ukazuje, že byl vybudován s využitím přirozených trhlín a srázu ve skalách. Ještě Janovo evangelium zná vyprávěti /v události o uzdravení slepého od narození/ o léčivé síle a posvátnosti vod Siloa.

Starý svět se domníval, že slyší často ~~hřmění~~ mohutné vodstvo šumětív nitru hor jerusalémských, zvláště pod skalní plošinou Hory chrámové a považoval prameny Siloa a Bethesda jen za nejmenší projev nejmohutnějších podzemních přírodních sil, mocí; vždyť viděl v posvátné skále kámen, který uzavírá studnice propasti, v nichž burácí pravodstvo.^{xx/}

Jedna legenda vypráví, že David chtěje položití základní kámen ke chrámu, musel kopati stále hloub a hloub, až narazil v hloubce 1500 ložket na hliněnou střepinu, na níž stálo posvátné boží jméno. Udiven, ale nikoliv varován, zvedl král střepinu, a ejhle, pravody propasti nezadržitelně vytryskly. Výhruzně se projevíly dosud spoutané tvůrčí pramocnosti zde, ve středu světa. A kdyby nebyl David našel v Ahitofe-
x/ Nejpříměřenější mínění je, že král Hiskia/kol700.r.př.K./vystavěl tunel při hrozícím obležení Asyřany, aby vodu z Gihon, jež tekla mimo město, svedl na místo uvnitř hradeb. Proti tomu mluví však, že bylo zapotřebí k výstavbě skalního tunelu 7-8 měsíců - jak to uvádí starý hebrejský nápis - třeba je s obou stran vytesán. Mommert/Siloa 1908/, má zajisté pravdu uvádí-li, že stavba tunelu spadá již do dob Šalamounovy. Je zvláštní, že si nechal ujíti zde - jindy tak jasně používané klíčové myšlenky-totíž mysl. na zasypání rokliny Tyropöon.

xx/ Staré bájně označení posvátné skály "eben schetija" značí vlastně "kámen napojení/nasáknutí/", většinou to však bylo nepřesně chápáno jako "kámen základní".

lovi pomocníka, jenž - jsa zasvěcen do tajemství jerusalémské přírody, nebyl mohl vyslovit kouzelné zaříkavadlo nad rozpoutanou hlubinou, nebyl by býval s to, zábrániti zániku světa. xxx/

Veškerá taková podání nejsou nakonec bez přírodních podkladů. Působí do nich skutečné vzpomínky, i když se často staly nerozpoznatelné. A takasi v době, kdy Job prošplháním roklinou Terafon razil svému národu cestu do Jerusaléma, byla ještě příroda na tom místě tak utvářena, že lidé, kteří se odvážili do podzemních hlubin, skutečně měli obstatí v cestě do pekel a ve zkouškách ohně a vody.

X

Když israelské dějiny dospěly k Jerusalému, staly se obě výšiny Svatého města v rychlém střídání postupně sídlem svatyně i králů. David zvolil vrcholek Sionu, na oné straně ještě zející propasti, s jeho kosmickým spřádáním dobroty a míru. Potom ale již za Šalamouna - a nic nemůže zřetelněji znázorniti velký obrat, který nastal v dějinách - posunulo se ústředí israelského života na skalnatý pahorek východní, kde zůstalo až do konce Starého svazku/des Alten Bundes/. Skalní roklina se uzavírá a velká kosmická polarita, vytvářející podstatu Jerusaléma, se ukrývá jakoby za závoj.

Když David s pomocí syrských stavitelů svůj palác na pahorku Sion stavěl a nyní tam také přenesl archu úmluvy ve slavnostním průvodu z okrsku Gíbeon, znamenalo to připojení ke skrytému, původnímu mysterijnímu proudu, který kdysi vystoupil z temnoty v postavě Melchisedekově.

Chrámový prostor, sloužící jako svatyně - a musíme si jej představit jako velkými prostý, stejně jako "palác" - byl připojen k domu královu jako jistý druh hradní kaple. Vzhledem ke zvyklostem, jež byly rozhodující ve starých dobách přístavbě svatyní, nemohlo tomu býti jinak, než-li že právě tento prostor s archou úmluvy zaujímal stejné místo, kde bylo již od pradávna středisko zbožnosti skryté mysterijní svatyně. Jméno "Sion" /"zijur" - vztyčený kamenný sloup - odvozeno od "zawa" vztyčiti/ znamená dávný ~~posvátný~~ posvátný menhir, kamenný skuneční sloup, místo, kde byly uctívány posvátné vzpřimovací síly duchového slunce.

Za Davida nastoupila archa úmluvy dědictví posvátného kamene sionského.

Pozn.: Podle podání, které nemá téměř mezer a jež považujeme za takové, jež možnodoložiti, především však pro vnitřní logiku sledu událostí a souhlas s jinými dílčími podáními je ověřeno - přesnější vyličení má následovati při popisuprvotního křesťanství - mělo místo archy úmluvy na Sioně i později důležité dějiny. Když byla posvátná truhlice

přenesena na východní pahorek do nejsvětější svatyně Šalamounova chrámu, byl David pohřben pod chrámovou kaplí svého královského hradu, a během doby se k jeho hrobce připojily krobky všech králů od Judy k Hiskiovi. Po mnohém znesvěcení Davidova hrobu - nakonec Herodem Velikým - stával zde v době Ježíšova života dům - a jak později ukážeme, byl to řádový dům Esekjských - ve kterém Ježíš slavil se svými učedníky na Zelený čtvrtek Večeři Páně. V téže místnosti prožili učedníci událost svatodušní. Tak tam vznikla první křesťanská modlitebna "matka církevní".

Poloha a okolí Coenaculu, které bylo přestavěno v době křižáckých tažení v podivuhodnou gótickou síň, na kterou si však již po ^{někol} ~~č~~ činí nároky Arabové jako na část mešity s Davidovým hrobem a střeží ji dovoluje vyvoditi uzávěr o Davidových stavebách v oblasti Sionu, smímelí použití jakožto prostředku dějinného bádání vnitřní důslednosti náboženských stavebních tradic. Zcela blízko Coenacula ukazují arménští křesťané místo paláce Kaifášova. Římští páteři jim to upírají a tvrdí, že dům nejvyššího kněze stál dále na východ /asi o 250 m/ tam, kde nedávno byl postaven nádherný chrám Petřův na místě kostela z doby prvních křesťanů "Petr při kohoutím křiku" /"Petrus beim Hahnenschrei"/. To je místo odkud příkře spadá úbočí vrchu Sion do údolí Cedron a k němuž vedou již dříve zmíněné schody. Arménské podání je oproti římskému pravdivé. Místo Kaifášova paláce nebylo nahodilé. Toto stavení bylo zároveň rodinným a řádovým domem Saduceů, oné chrámové šlechty, z níž vycházeli všichni nejvyšší kněží, a která tloukla ~~na~~ se zvláštním důrazem na staré tradice. Praotcem Saduceů byl Zadok, jeden z obou nejvyšších kněží, kteří za Davida sloužili ve svatyni. Jako později v okrsku Šalamounova chrámu domy kněží sousedily se svatyní, tak stál také dům Zedokův blízko u té části Davidova hradu, v němž byla archa úmluvy. Potom je pochopitelné, proč palác Kaifášův, vystavený na místě Zadokova, v době Ježíšově stál tak blízko Coenaculu. Získáváme přibližný obraz staveb, které zřídil David na jižní straně Sion: nad starými schody vedoucími od Siloah vzhůru, na místě dnešního římského kostela Petrova, byl vchod do hradní oblasti. Odtud se táhl západním směrem soubor Davidova královského paláce. Na západě - na místě Coenacula - byl zakončen prostorem pro archu úmluvy. V sousedství této kaple byly příbytky kněží, mezi nimi dům Zedokův na sever od archy úmluvy, na místě arménské "Kaifášovy zahrady" /viz plánek/.

Jaký byl tedy důvod toho, že Šalamoun se zcela odvrátil od místa zvoleného Davidem a od Davidových staveb, a vystavěl chrám i svůj královský palác na východním skalním pahorku města? Tento obrat byl připravován již Davidem. V jednom nadsmyslovém zážitku trestající a otřesné vážnosti - který ho tam postihl - bylo Davidovi poručeno, aby opustil nebeskou oblast Sionu a na druhé straně pekelné oblasti započal s výstavbou chrámu na oné smrtelně vážné skalní plošině, která se

jmenovala "Tenna Aravnas" /"Mlat Aravnův"/.

Teprve Šalamoun splňuje příkaz daný jeho otci; dokončuje obrat, který musel David pociťovati jako vyhnání z ráje.

Chybujeme míníme-li, že "Tenne" Aravnovo nebylo skutečně ničím jiným než-li "mlatem", místem pro mlácení obilí. Východní pahorek má právě tak jako hora Sion svoji náboženskou, kultickou minulost. Promlouvá-li Starý zákon o nějaké "Tenne" - Mlatu, myslí vždy skalní obětní výšinu z oblasti předisraelských kultů, právě tak jako je to vůbec myšleno obrazně, když se jedná o místa, která jsou zároveň "mlatem" i místem obětním.

Již častěji jsme se setkali s pojmem "Mlat". Na "Mlatu v Ophra" byl Gideon povolán za "soudce", když obětoval Baalovi/Kniha soudců 6, viz spis "Mojžíš a jeho doba" strana orig.153/. Na "Mlatu" Boase u Betléma zasnoubila se Ruth, sběratelka klasů, s mesiášským rodem/viz. II.sv., str. 175/. Starý zákon je bohatý na kultické scény, jež se odehrávají na mlatě". Na "Mlatě Atad" propuká Josef v sedm dní trvajíví nářek nad svým otcem Jákobem /I.Kniha Mojžíšova 50,10-11/. Když je na cestě slavnostní průvod, přiněmž nechává David přenést archu úmluvy do Jerusalema, stane se zločin: Uza /Usa/ chce podržeti posvátnou věc na pohanském obětním místě, na "Mlatu Nachon/Kral.text: humno Nachonovo", v Knize Paralipom. "Mlat Chidonův", klesne ale mrtev k zemi, protože se toto místo od té doby jmenuje "Peres Uza" - "Zánik Uzy" /II Sam6,8/. A když prorok Ozeáš /Hosea/ vytýkal svému národu nevěru a sklon ke službě Baalově, shrnuje svoje děsivé volání ve slova: "Smilníš odcházeje od Boha svého, na všech"mlatech" /podle kral.textu "obilnicích"/ miloval ho na všech"mlatech" /podle kral.textu "obilnicích"/ miloval jsi nevěstčí mzdu. Proto tě nebudou živiti ani sýpky /obilnice/ ani lisy ..." /Proroctví Ozeáše 9, 1- 2/. Ještě dnes můžeme býti svědky v Řecku toho, že lid slaví svoje náboženské slavnosti a svátky na "Halones", místech mimo vesnice.

Z bible jasně poznáváme, že se jedná o více než-li o obchodní jednání, když David získává "Mlat Aravnův". Když Jebusita Aravna vidí přicházení Davida, poklekne před ním a přináší mu obětní dary. A biblický text nás nechává pohlížeti do opravdového mysterijního pozadí tím, že naznačuje, kdo Aravna vlastně je: "To všechno dal Aravna, král, králi" /II. Sam.24,23/ Aravna je více než-li hospodář prodávající mlat. On je král Jerusalema, následník Melchisedekův; a když se sklání před Davidem, tu se za touto scénou vynořuje obraz setkání Melchisedeka s ~~Abrahamem~~ Abrahamem. Tenkrát Abraham, sklánějící se před Melchisedekem, obdržel Chléb a víno. Nyní se klaní poklekávající Aravna Davidovi jako vyššímu a otvírá mu dávné obětiště. Jméno Jebusitského krále /Kniha Paralipomenon ho nazývá příbuzným názvem Ornan/ je samo výrazem toho, co dávalo vlastní obsah skalní plošině na východním pahorku Jerusalema - a zároveň je předpovědí toho, co Davidem a Šalamounem tam má býti postaveno - totiž:

ARAVNA znamená "oltář". Prastará posvátná skála, kterou ještě dnes je možno viděti na Chrámovém náměstí v mohamedánském skalním dómu, sloužila v dobách Davidových již po tisíciletí jakožto obětní oltář. Byl srdcem posvátného "Mlatu". Ze služby tam vykonávané měl asi Jebusitský král svoje jméno. Ve chrámě Šalamounově byl tento oltář přestavěn v oltář zápalných obětí. Je to ono místo na zemi, kde průkazně po tisíciletí, od pradob až do přítomnosti, bez přerušení byly vykonávány obětní kulty.

Mlat Aravnův je skála Morija, na které Abraham se chystal obětovati svého syna Izáka, venku před svatyní Melchisedekovou.^{X/} A tím se nám může zaokrouhliti obraz celého starého Jerusaléma: Již v době Melchisedekově a Abrahamově měla dvojnost Jerusaléma význam. Na Hoře Sion bylo skryté mysterijní místo Melchisedekovo, sluneční svatyně "nejvyššího Boha", pramen esoterní moudrosti, na kterou poukazují židovské legendy obrazným výrazem "Škola Sémova". Skála Morija na oné měsíční přísné skalní plošině na východ od rokliny, bylo obětní místo exoterní, zevní, místo pro kulty, jichž se účastnili i nezasvěcení a bylo to místo přípravy na vlastní mysterium. Jako Abraham a Izák, tak museli mnozí tam obstáti ve zkouškách, skrze něž se jim teprve odhalilo tajemství Sionu.

Tak spočívámezi Davidem a Šalamounem velký obrat od esoterního k exoternímu, od světa skryté posvátnosti ke skryté kultuře, která se bude nádherně vyvíjeti do zevnější. To se projevilo tím, že nyní již nikoli na Sioně, nýbrž na Morija leží ústřední bod israelsko-židovských dějin. Obrat k zevnímu odpovídal cele bytosti Šalamounově a dal ráz celému jeho dílu. Také zasypání propastné skalní rokliny uprostřed města patří k tomu. Šalamoun odňal Svatému starému městu, kde jen mohl, to nepříjemné, stopa sil zemského nitra, ale odaňl mu tím také jeho tajemství.

Když výstavbou Šalamounova chrámu posunul se měsíční pól k jerusalémské dvojnosti tak výhradně do popředí, a Sion, tišší skrytější pól sluneční, upadl v zapomenutí, pak i bájně charakteristiky, jež původně lpěly na městském celku, vztahovaly se na Horu chrámovou. Najednou platil posvátný skalní oltář na Morija za střed světa. Nemůže se však jeden nebo dva polárně rozdílné body prohlásiti za střed, aniž by tím vznikla jednostrannost. V době po Šalamounovi vystoupila ovšem do popředí světově historická jednostrannost ve vlastním Židovství, které teprve potom vzniklo.

Až pak, tisíc let poté, nastala událost, která náhle zjevila pravý střed, ležící nad Sionem a Morijí a mezi lidmi: a roztrhla se opona, která byla utkána nejen před tajemstvím Jerusaléma, nýbrž i přede všemi tajemstvími světa. Kříž na Golgotě stál nad starou nepoznatelnou střední trhlinou města. A je historicky dokázanou skutečností, že ze-

^{X/} Viz I. 10. Ugarit 11. 115.

mětřesení, které nastalo mezi nejvýznamnějším Velkým Pátekem a velikonočním ránem, opět roztrhlo kosmicky-bájnou skalní propadlinu, nad kterou ležel hrob Jeseфа z Arimatálie. Máme zprostředka 6.stol. pod jménem Antonius Placentius poutnickou zprávu s přesným vyličením Svatého města. Tak nacházíme podivuhodný popis skalní trhliny u Svatého hrobu, pod kterou mohlo být slyšeti šumění vod v hlubině staré rokle Terafon: "Bezprostředně u oltáře je trhlina. Přiložíš k ní ucho a slyšíš proudy vod a hodíš-li jablko neb cokoli může plovat v ní, a jdeš-li k prameni Siloah a najdeš to tam opět."

Když křesťanské podání vztahuje všemožné přívlastky ke Golgotě, které dohromady vytvářejí kosmický mythos o Jerusalemu: že je tam střed Země, uzávěra prahubin s jejich vodstvem, vstup do nebe a brána do pekla, pak nebyla tato legendární podání, jak se učenci domnívají, teprve dodatečně přenesena ze skály chrámové na Golgotu.^{X/} Ve skutečnosti je ~~střed~~ na Golgotě střed Jerusálema i světa, který hledali omylem Židé na Hoře chrámové. V životě Ježíšově a v tajemstvích Kristových je vyrovnán protiklad Galileje a Judeje, Sionu a Morija a jsou usmířeny. Praobraznost Jerusálema jako souhrn Svaté země nalezla svoje vykoupení a naplnění. Pozn.: Jako potom také hora Sion kolem Coenacula v době prvotního křesťanství přišla opět ke cti jako středisko apoštolských původních zážitků a prvního křesťanského založení společenství.

Sláva a zkoušky krále.

Když se stal David po tragickém konci Saulově z uprchlíka králem, zvolil svým sídlem nejdříve Hebron. Tím se stal první, 7 1/2 let trvající úsek jeho čtyřicetiletého kralování /1004-965/ živým připojením na dobu praotců a jejich vzkříšení. Hebron s hájem Mamre byl městem Abrahamovým a také Izák a Jákob odtud vyšli. David nenavazuje na linii Saulovu, nýbrž sahá daleko zpět. Než-li mu byl přístupný Jerusalema, který mu byl umožnil napojení na sluneční proud pramoudrosti Melchisedekovy, staví se nejdříve do řady a světa Otců. Tím zpečetil mesiášský obrat v dějinách Israele, který odňal kralování kmeni Benjamin a předal ho mesiášskému rodu v kmeni Judově. V něm splývá řada Otců a králů.

V Hebronu byl David opět ve vyzařovací oblasti svého mládí - Betléma. Po dlouhé době útěku, strávené v judské poušti, otvírá se mu, jehož uznává zprvu jen jeho vlastní kmen Juda za krále, ta část judské kmenové krajiny, jejímž ohniskem je Betlém a Hebron, které tvoří oasu života uprostřed pouště. Když se nakonec přiznaly všechny kmeny k němu jakožto králi a odvrátily se od synů Saulových, zpřístupnil se mu konečně i Jerusalema, ta část Judeje, která - třebaže byla středem všeho, dosud se celému národu uzavírala. Získání Jerusálema a přeložení královského sídla na Melchisedekův pahorek Sion tvořilo slavnostní uzávěr spojení dvanácti kmenů v národ, což nyní dostalo i státní formu. Kosmická dvaná-

X/ Viz Urgeschichte kap. Melchisedek. XX/ Např. Joachim Jeremias, Golgotha, Leipzig 1926.

cti-hlásá harmonie, která na konci ~~praxe~~ doby Praotců se vznášela nad vznikajícím národem jako proroctví, uskutečnila se nyní historicky kolem Jerusaléma jakožto ústředního bodu.

Když se stal David králem a postupně se uskutečnilo spojení národa, bylo tomu tak, jakoby zářící východ slunce se prodral parami a oblaky. Nejdříve se sice dokončovala krok za krokem osudovost rodu Saulova a David, jenž se marně namáhal odvrátit tragiku, spatřoval v ní s otřesením stan svého výstupu. Také nebyla ihned skončena doba bojů a válečného hluku, který obklopoval Saulův trůn. Netrvalo to přec dlouho a David, jenž svůj královský úřad nastolil jako poddaný /vasal/ Filištínských, byl prožíván a zažíván jako zářící vůdčí hvězda daleko přes dvanáct kmenů. Zvláště od té doby, kdy vládl na posvátné Hoře Sion ve svém královském hradě, v trvalé blízkosti nyní tam přeneseného svatostánku, vycházel z něho na Israel a všechny v okruhu sídlící sousední národy zcela zvláštní jas. Jeho moc se rozšířila brzy daleko na sever i na jih. Damašek se stal střediskem nové velké severní provincie Davidovy říše, která dosahovala až do blízkosti krajin u Eufratu a Tigridu. Na jih od Mrtvého moře se mu podrobil - jakoby nyní a provždycky měl býti rozhodnut spor synů Jákobových a Ezauových ve prospěch Jáкова - velký národ Edomitů, jehož území sahalo daleko do pouští sinajského putování a na břeh Rudého moře.

Davidova říše se vlastně nerozmohla zbraněmi. Z Hebronu a Jerusaléma nevycházela dobyvačná vůle. Během celé body panování Saulova udržovaly obranné války jeho vojsko v napětí a potrvaly ještě po první dobu Davidova panování. Okolní národové setkali se v Davidovi a v jeho dvanácti kmenech s takovým duchovním životem a s takovou v počátečním stadiu nejplodnější kulturou, která v nich vzbuzovala údiv a největší úctu, což bylo nakonec důvodem, že stále širší oblasti v okolí se spojovaly s Israelem ve svazky poddanské i spojenecké. Snad přitom hrálo úlohu také to, že beztak měli sklon podržiti se tomu, jenž byl králem Jerusaléma a to na základě tradic uchovávajících vzpomínku na kněžského krále Melchisedeka, neboť tyto vzpomínky sahaly do bájně minulosti.

Bytost Davidova, vytříbená zkouškami a pronásledováním, musela působiti neobyčejně vznešeně a přímo Bohu podobně. Byla snad krása tváře, jež okouzila Saula u pastýřského hochy, jeho harfeníka, nyní proměněna v duševní důstojnost? Nebo se vnímatelně projevila Boží blízkost, kterou přivolal kdysi Samuel na mladého Davida tajným pomazáním?

Na celé řadě míst uvádí biblická zpráva, že David byl osloven jako "Anděl Boží", a to nikoliv těmi, kteří mu byli blízcí, nýbrž právě těmi, kteří poznali zvláštnost jeho bytosti jako lidé jiného založení.

Již za jeho úprku před Saulem oslovil ho Filištínský král Achis takto: "Líbíš se mým očím jako anděl Boží" /I.Sam.29,9/. Později řekla věštce z Thekoa /podle král.textu "žena Tekoitská"/ totéž, když měla

nakloniti krále k tomu, aby odpustil svému synu Absolonovi: "Můj pán, král, je jako anděl Boží ...Můj pán je moudrý; moudrost anděla Božího sídlí v něm, takže on všechno prohlédá na zemi" /II.Sam.14,17 a 20/ /Kralický text:" ..jako anděl Boží,tak je pán můj, král ... Ale pán můj moudrý je jako anděl Boží, věda, což se kolí děje na zemi."/ A konečně promluvil k němu poslední potomek Saulova rodu Mephiboseth /"Mifibozet" podle kral. textu/, zmrzačený syn Jonathanův, jehož přijal David do své stolové družiny: "Můj pán, král, je jako anděl Boží. Učiň se mnou, co chceš."/II.Sam.19,28/. Podobně asi cítili a smýšleli mnozí králové a velikáni také v národech okolních.

Účinky, jež vyvolávala jeho vlastní bytost, umožnila Davidovi, aby rozšířil svoji říši mírovými prostředky, duchovní politikou. Když se Aravna, král Jebusitů, na posvátné plošině Morija vrhl před Davidem v úctě na zem a byl ochoten předati mu prastarou svatyni, bylo to asi nejvýznamnějším příkladem dění, jež se opakovalo vícekrát.

V dějinách národů bylo tomu často tak, že se vzhlíželo k některé vůdčí velké postavě^{lidstva} jako k nositeli božské bytosti a vědomí. Čím dále jdeme zpět do minulosti, tím samozřejměji patřilo k lidskému životu vědění o přítomnosti Bohů v lidské postavě mezi sebou. Co nově do dějin vstoupilo dojemem, který činil David jako král na svoji dobu, bylo toto : podobal se bytosti nebeské, třebaže byl skutečně jen člověkem. V něm nastalo zlidštění duševních sil, které byly dříve božsky-nadlidské. A právě proto byl David obklopen nadzemsky-božsky zářícím jasem právě lidskosti.

V Davidovi dosáhlo lidstvo důležitého stupně vývoje, jenž je duchovně-charakteristický. Rudolf Steiner na to jednou poukázal , když zařazoval do průběhu vývoje Davidův výkon a Davidovu kulturu; byl to vývoj, kterým pokročila na zemi moudrost. Původně lidstvo, které se dosud neprobudilo k jáství, přijímalo z božských říší dar slunečního prazjevení. Moudrost proudila ze zevnějška do kulturu nesoucích odvětví lidstva podobna světlu slunečnímu, jež se daruje pučícímu, rozkvétajícímu a plody nesoucímu životu rostlinnému. Poslední velké historické zobrazení působnosti božské sluneční moudrosti na zemi byla prastará, posvátná moudrost Hermova, ze které vzešly počátky egyptské kultury několik tisíciletí před naším letopočtem. Pak bylo lidstvo stále více Bohy opouštěno, aby si vydobylo jáství a svobodu; zpracovávalo a přetvářelo postupně přijatou sluneční moudrost v moudrost pozemskou a mělo ji vyzařovati zpět jakožto plod vzrůstající lidské samostatnosti. Toto zpětné záření hledá si cestu k nové, nyní zlidské duše ozářené slunečností a prochází přitom týmiž stanicemi, jak je označuje kosmos prostorově mezi zemí a sluncem světovými tělesy: Měsícem, Merkurem, a Venuší. Moudrost Mojžíšova, jež se v historickém průběhu vyvinula ze

sluneční moudrosti Hermovy, jež dále v Egyptě žila, představuje měsíční stadium na cestě zpětného záření. Co měl přinést Mojžíš jakožto žák mysterií egyptských a Jthro-sinajských ^{x/} svému národu i lidstvu, nebylo již ani čistou, ze zevnějška zářící moudrostí Bohů, ale nebylo také ještě ani moudrostí zemskou, vyšlou z lidské bytosti. Mojžíšova moudrost se podobá poměru světla měsíčního ke světlu slunečnímu; byla měsíčně odraženou, ze země zrcadlenou moudrostí Boží.

V duchovně životě doby Davidovy vstoupila moudrost, od země zpět zářící, do stadia Merkuru. Poprvé zazářila na zemi moudrost vzniklá z osobní lidské bytosti. Ve velkém předhistorickém Hermovi neboli Merkurovi měli Egyptané posledního nadlidského posla a uctívali ho jako toho, jenž přináší božskou moudrost. K Davidovi kráčel po zemi první lidský Hermes nebo Merkur.

"Proměněný proud Mojžíšovy moudrosti... tím, že založil v Davidově době přímé Hermes-ství, vlastní vědu a umění,--- šel vstříc slunci, odkud vzešel." Tak můžeme pohlížeti na "období Davodovo, a jeho panování, na Davida, který k nám přistupuje jako královský pěvec Žalmů, jako božský prorok, jenž působil jako muž Boží, jako ten, jenž nese meč, a také hudební nástroj. David, Herme^s, Merkur hebrejského národa; tak je nám líčen. Tak daleko nyní dospěl onen proud hebrejské národnosti, že vydala samostatné Hermes-ství nebo Merkurství. Přejatá moudrost Hermova byla tedy v Davidově době dospěla do oblasti Merkura." ^{xx/}

Kouzlo všelidského mládí spočívá na onom předělu tisíciletí a zvláště na tom, jak se to projevilo v duchovně životě jerusalémském. V Homérových básních vládne ještě onen zralý jas stáří, který pozůstal jako doznívání staré božské moudrosti ve formě večerních červánků. V Davidově duchovém životě, jenž se klasicky poeticky projevil v jeho Žalmech, můžeme sledovati bezprostředně usilující seběvědomí lidské osobnosti, jež nyní smí sama se státi tvůrčí kulturně-tvořivě. Postava Davidova září jako hvězda Merkur, když zazařuje v mladé ranní zori, předcházejíc slunce. Zář jeho tvůrčího ducha sdělovala se jeho království a způsobila, že se národové stali buď jeho služebníky nebo jeho přáteli.

Podobnost s hvězdou Merkurem vztahuje se u Davida však také i na běh jeho osudu. Protože nebyl již skryt v božských silách a jimi nesen, nemohl jeho osud probíhati stejnoměrně na výši bytí nejša ušetřen nářin. Protože byl David odkázán na osobně-lidské síly muselo se to projevit v tom, že se David musel vždy nově vzchopit z hlubiny. Jeho osud byl v pravém smyslu merkuriánsky pohyblivý. ^{x/} Jako hvězda Merkur rychle ^{x/} viz II.svazek "Mojžíš a jeho doba".
^{xx/} Dr.R.Steiner: Matoušovo evangelium, str.orig.49.

^{x//}Ve středověké alchymii přišla do popředí jako merkuriánský základní element rtuť /mercurium/ pro svoji rychlou pohyblivost.

krouží kolem slunce, měnící svoji cestu z večerního nebe na nebe ranní, tak je také osud Davidův značen přímkou výstupu a sestupu. U Saula se uskutečňovalo rychlé, počasí podobné, střídání z oblasti vědomí, kde se střídalo vzplanuvší ~~xředomí~~ vzrušení s hlubokou zádumčivostí. Tomuto "nahoru a dolů", které zuří v Saulově duši, může David postavit trvalou /stálou/ sílu schopnosti myšlenkové z jáství. Avšak u něho se stalo toto "vzhůru a dolů" zákonem běhu jeho osudu.

Z nenápadnosti betlémského pastýřského života přešel mladý David rychle do jasu královského dvora a začal k sobě přitahovati mnoho oádivu a uctívání, které vlastně příslušelo králi. Pak nastala strastnáplná doba pronásledování. Třebaže v poušti byly malé výstupy a průniky štěstí, přec jeho ponížení dospělo tak daleko, že se nakonec musel státí poddaným nepříteli. Pak ho ale zase osud vynesl až k sluneční výši daleko viditelné královské záře.

Byl snad nyní ušetřen sestupu do hlubin? Také jako král musí David projítí těžkými zkouškami a temnými hlubinami. Třikrát je navštíven těžkými ranami osudu. První neštěstí zasáhne ho osobně; vyvolá je vlastní vinou, když učiní svojí ženou Bathsebu, ženu Uriášovu. Druhé neštěstí zasáhne jeho království, když musí prchatí jako trůnu zbavený před Absonem, svým synem. Třetí zasáhne jeho národ, když nebesa odpovědí na omyl jeho vlády sesláním moru.

Jsa věren jen vnitřnímu zákonu, postavil se David proti zákonu zevnímu během doby svého útěku v poušti, kdy putoval ke svobodě. V události s kněžími v Nob oprostil se od zákona chrámového, když pojedl "chleby posvátné". Když nabídl své služby Filištínským, vzbudil dojem, že zrazuje svůj národ. Tenkrát bylo však tomu tak vždycky, že mohl mítí pocit vniterného oprávnění, když překračoval zákon. Když však zatoužil po Bathsebě, manželce jiného, a pak připojil ještě k cizoložství vraždu /krevní vinu-Blutschuld/, tím, že postavil Uriáše v boji na místo, kde musel býti nepřitelem zabit, tu již neměl omluvy. Strhla ho vášeň, takže porušil Bohem daný mravní zákon a zapředl se do těžké viny.

Nyní začíná býti člověk odkázán sám na sebe a má proměnití v osobně lidské to, co dříve vnikalo do jeho duše jakožto božské; nyní se projevuje rub tohoto zjevu. Do sféry Já - osobního prožívání posunulo se - nejen že se někdejší božská moudrost stala lidskou moudrostí a osobní uměleckostí - i duševní pohnutí, které se spřádá mezi mužem a ženou a vede je k sobě, což dosud bylo v neuvědomělých nebo polouvědomělých bytostných hlubinách řízeno nadosobními mocnostmi. Vznikla zcela osobní pohlavní žádostivost. V Davidovi to vidíme vstupovati do dějin. Když uviděl Bathsebu, vzbudila se v něm touha, proti níž se příkaz zákona zdál býti jako pohaslý. Vůle osobnosti, jež si něčeho žádá, prodírá se před právo zákona. Může tomu býti také tak, že setkání Davida s Bathesbou spa-

dalo do nejhlubšího stavu jeho duševní nálady. Často se asi u něho, když již byl králem, vracelo bezdomoví, které dříve bylo zevně jeho údělem, nyní niterně. Vždycky nemohl svobodný, pyšný pocit sama sebe vzcházeti z lidské osobnosti, jež byla nyní odkázána sama na sebe. Často asi vystupoval pocit opuštěnosti do popředí, bezútěšné osamělosti, než-li se usilující duše mohla opět povznést k tušení dobroty božské moci. Jako zjevení předstoupil asi náhle před Davida v Bathsebě obraz dávno ztracené domoviny a společenství. X/

David se proviní a dítě které před ním leží mrtvé mu porodila Bathseba; tu uvržen do hloubi bolesti, poznává přísnou ruku odplaty. A př je jeho provinění nutným článkem v jeho osudu i v osudu jeho národa. Což se nestala Bethseba po smrti tohoto prvního dítěte matkou Šalamou na a tím také jako Rut matkou Mesiáše rodu, kterého svět očekával?

To je jedna z největších světových záhad: Prozřetelnost i dějiny p čítají s lidskou vinou. Bohem chtěné osudy neplní se bez spoluúčasti člověka, o když se proviní. I když člověk poruší daný mu zákon, může býti tomu tak, že tím plní hlubší zákon osudu. Člověk z tohoto nemůže odvozovati omluvu, ale může, když to pozná, vytušiti tajemství dobroty, která spolupůsobí při udílení jeho osudu, údělu./

Episoda s Bathesbou v životě Davidově dala podnět k mnohým dohadům a otázce hlubšího vedení osudu. Legendy se snažily rozřešiti tuto záhadu tím, že dětským způsobem vyprávějí toto: původně byla Bathseba Davidovi určena, on však svoje právo odstoupil Uriášovi, když mu tento pomohl rozpoutat řemínky u přilby padlého Goliáše.^{xx/} Biblické spisy nedávají vytušiti hlubší úroveň osudu tichými, ale významnými poukazy. kazují, jak je scéna s Bathesbou jen článkem v řadě zvláštního řízení v Davidově životě. Před Bathsebou, ženou Uriášovou, byly Davidovými ženami: Abigail, žena Nabalova a Michal, žena Palthielova, aniž by přit došlo k bezpráví.

V době jeho těkavého potulování v poušti požadoval David také jednu daň od bohatého pěstitele dobytka Nabala, poplatek za voješskou ochranu, kterou znamenalo pro zemi jeho banda. Nabal - jméno značí "blázen", který krátkozrace lpěl na to, aby se nezmenšilo jeho bohatství, odmítl Davidův požadavek. Avšak Abigail, jeho žena, uznala Davidovo právo a přinesla mu bohaté dary. Ovlivněna Davidovou vznešeností, byla ochotna i nadále mu sloužiti. Tu byl Nabal zastižen smrtí př nezřízeném hodování; Abigail byla volná a David ji pojal za ženu. - Když se stal králem, požadoval také nazpět Michal-u /podle král.textu "Mikol"/, dceru Saulovu, se kterou byl kdysi zasnouben; v době pronásledování x/O imagint.smyslu spojení s Bathsebou viz též č.2 "Příspěvky k pochopení evangelíí" od E.Bocka.

xx/ Sagen der Juden V,143 f.

dování byla mu však odňata a provdána za muže jménem Palthiel /podle kral.textu Faltiel/. Pozůstalí z rodu Saulova musejí splnit jeho pažadavek jako oprávněný. S pláčem doprovází Pelthiel svoji ženu, když se k Davidovi vrací.- Potom teprve se udá Davidovo cizoložené spojení s Bathsebou. Když se zasnoubil David s Abigail a s Michalou, nejednal proti zákonu. Potud byly tu osudy jiné než u Bathesby. A přece si můžeme mysliti, že se projevuje ve třech událostech podobný osudový obraz, skrytý zákon v Davidově osudu, vždy v jiné postavě. Vidíme, jak David dovršuje okruhy bytí až do hlubin viny a jejích tragických následků.

Poté, co Bathseba porodila Davidovi ~~mladšímu~~ syna, který pak zůstává na živu - Šalamouna - přejímá osud krále zvláštní průběh. Na jedné straně je tomu tak, jakoby jeho vinou se rozpoutal celý proud utrpení a neštěstí. Na druhé straně se zdá, že všechno co se děje, přihrává synovi Bathseby velkou budoucnost.

Mezi jeho staršími syny je jeden, kterého David miluje více než-li všechny ostatní: Absolon. Syrská královská dcera je jeho matkou. Podobá se Adonisovi, mladistvě krásnému bohu. Všechny poutá svojí krásou sugestivním půvabem své bytosti. David ho miluje tak, jako kdysi Jákob miloval ~~Jákoba~~ Josefa. Absolon má také podobné kouzlo jako Josef. A přec je zcela rozdílný. Byl-li Josef cudně čistý a nevinný, je Absolon bezuzdný dionýsovsky opojným způsobem v požitku, ve vášni, ve ctižádosti. Je si vědom své okouzlující moci, kterou má nad lidmi a rád si s nimi zahrává. Svě vlasy nechává růsti dlouhé; ale jak vzdálen je asketického školení, které si ukládali Nazirejští a kteří si také vlasy nestříhali. Jako zlidštěný Lucifer kráčí pyšně po zemi.

Mezi Davidem a Absolonem leží celý svět, tak různé jsou jejich duše. Miluje-li David - on tak snaživý a usilující - syna, je tak cele oddán krásnému zdání, snad touž nešťastnou láskou, kterou miloval rod Saulův? Probouzí snad Absolon v něm tak jako oni žalostný zármutek nad soumrakem světa starých duševních sil?

Nemůže tomu býti jinak, než-li že kolem Absolonovy duše, planoucí jako bludička, dostávají se osudy do prudkého vření. Prvorozený syn Davidův, Amnon, vzplál láskou k Absolonově sestře a nespočinul, dokud jí lstí nedostal do své moci. Absolon vyčkal nějaký čas, pak se však krvavě pomstil. Nechal Amnona při slavnosti zabít a uprchl do domoviny své matky. Když mu David odpustil, vrátil se do Jerusaléma, nyní se však v něm zanítil divoký žár. On sám usiluje o nejvyšší moc, a připravuje povstání ve všech krajích země. Využívá magické moci, kterou má nad dušemi, daří se mu odvrátit od Davida velkou část národa a uvést na svoji stranu. K Absolonovi přešel i Ahitophel, ten, který čerpaje ze starých sil působil na dvoře Davidově jako videc a mág, na jehož radu David vždy dal. Jako děd Bathseby nemohl králi odpustit jeho bezpráví.

41

Absolon se dá provolati^{Kralovu} a David musí prchati, ztracen svým národem, před svým vlastním synem, kterého miluje. Nyní musí také jako král vytrpěti ponížení a neklid útěku. Vyprazdňuje kalich utrpení až na dno.

Uprostřed naříkajícího průvodu těch, kteří se ho přidržují, sestupuje David s Hory Sion do údolí Cedron a přichází na úpatí Olivetské do Gethsemane. Tam posílá kněze s archou úmluvy zpět do města. "A David šel na Horu Olivetskou a plakal a jeho hlava byla zahalena a šel bos. A také v lidu, který byl při něm, měl každý hlavu zahalenou. Všichni vystupovali vzhůru a plakali."/II.Sam.15,30/.

Rozvíjí se před námi dojemný obraz, který je jako dopředu vržený stín toho, co se má státi 1000 let později, když někdo^{Jiný} v temné noci šel v kruhu věrných učedníků právě touž cestou s Hory Sion do údolí Cedron a vzhůru do Gethsemane. Opět poletují stíny osudem Davidovým, Pomazaného; jsou jako předzvěstí pozemského života Mesiáše, který má jednou přijíti. Události utrpení v Novém zákoně mají zde svůj starozákonní předstupeň.

Ahitophel /podle kral.textu Achitofel/ dává Absolonovi rady; kdyby jich bylo poslechnuto, byl by David pokryt hanbou a musel by se dostat do rukou nepřátel. Jen lsti jednoho muže, který se vydává za přívržen - ce nového krále aby Davidovi sloužil, se podaří skřížiti plány kouzelníkovi. A jako tisíc let později Jidáš, tak viděl že jeho očekávání, jež spojoval se svojí zradou, je zmařeno, odchází také Ahitophel a oběsí se.

V horách Moabitských na druhé straně Jordánu dojde k bitvě. Sbory Davidovy uskutečňují zázrak, převahu útočnickovu odrážejí. Tu zasáhne osud. Absolon zůstává viset svými vlajícími vlasy - zástavou jeho kouzelného půvabu - na větvích dubu /podle kral.textu "dub", podle autora "Terebinthe"/: jeho kůň pod ním podjede a třebaže David výslovně nařídil, aby byl ušetřen život Absolonův, považuje Joab, Davidův vůdce, za svoji povinnost povstalece zabít - podobně jako dříve se domníval, že nejlépe poslouží národu, když proti Davidově vůli připraví konec straně Saulově. David stojí v bezmezné bolesti tu nad smrtí svého syna, který mu připravil tak hořké utrpení. Je mu vzdálena myšlenka, že nyní nabývá opět královské důstojnosti. Jen s námahou vytrhnou ho jeho služebníci z bolestného nářku nad Absolonem.

Když nyní ztratil David své nejstarší syny musí se jeho láska stále bezvýhradněji obracet k ještě mladšímu synovi Bathseby. Jeho srdce ho staví mezi Absolona a Šalamouna, oba syny, jejichž jména ohlašují stejné "mír", jsou však k sobě v takovém poměru, jako starý svět k novému. V Absolonovi ožil ještě jednou ~~xxxx~~ pohasínající starý božský obsah lidských duší, který byl kdysi mírem. V Šalamounovi má započítí míru - plný božský obsah, který dokáže člověk vyvolati ze svého vlastního bytí. Osud rozhoduje pro Šalamouna oproti Absolonovi, třebaže je plodem

provinilého manželství. David vidí, nařikaje nad zanikajícím světem, vzcházeti budoucnost ze své viny.

Ještě čeká na Davida největší neštěstí. Kdežto první doba jeho králování se podobala stále nádherněji pronikajícímu východu slunce, podobá se uzávěr těchto čtyřiceti let snášení se noci po západu slunce. Tragedie starého krále je však něco, čemu je obtížné porozumět z novodobých kulturních pocitů: David dá provádět sčítání lidu a ejhle: jako následek jeho činu rozšíří se po celé zemi v israelském národě morová nákaza a mnoho tisíc lidí na ni zemře. Dnes, kdy statistika patří dávno k nejsamozřejmějším a nejpostradatelnějším prostředkům, jimiž jsou řízeny a zlepšovány sociální poměry, musí nám připadat zvláštní, že bible aniž by při tom pocítila sebemenší problém^u, uvádí epidemii moru jako odpověď nebe na na Davidovo sčítání lidu. Neměl snad David na zřeteli to nejlepší pro svůj národ, když vyslal svoje správce na všechny strany, aby získal správný přehled o pronájmu a životě celku? A je-li David svým sčítáním lidu zakladatelem statistiky, nepřísluší mu za to spíše vděk a chválu lidstva než-li těžký trest nebes?

Bible má dvojí tvář zla. Nepohlíží jen na nečistý luciferský oheň osobní hříšnosti, která vzchází ze sebelásky a smyslné chtivosti člověka; zná také chladný, plíživý jed toho zla, vůči němuž je tak slepá nová doba, blažená ve své kultuře: ahrimanskou moc bezduché vypočítavosti, jež působí spíše v sociálním životě než-li v životě osobním.

To byla velká vina starého Davida, že vpustil do lidstva onoho ducha, který - zdánlivě pro největší užitek pokrok přinášející, musel přec s sebou přinést nekonečné neštěstí: chladného bezduchého ducha čísla.

Pokud mezi lidmi sídlila božská moudrost, byl jim vzdálen chladně jedovatý dech vypočítavé chytrosti. Nyní nebešťané ponechali člověka samotného. Tu uschoptil se člověk k tomu, aby ze sil duše a myšlení, jež mu byly Bohy přenechány, vytvořil vlastní kulturu a vědu, jak učinil v počátcích v nádheře Davidovy doby. Zároveň však vzniklo nebezpečí takového myšlenkového světa, s nímž již člověk svoji duši nespojoval a kráčet bez duše, chladně svojí cestou vlastní, což nakonec vyvolalo tyrannii stroje a mechanismu, která v naší době stále více odsunuje stranou člověka jakožto bytost mající duši a činí z něho otroka jeho výtvorů. Počátek tohoto vývoje vidí bible v Davidově sčítání lidu. Tenkrát si nechal člověk uklouznouti moc nad silami myšlení a chytrosti a vznikla první vlákna ahrimanského předírva, do něhož se lidstvo^{od} staletí ke staletí více zamotávalo a spoutávalo.

Dnes sotva myslíme na to, že by nemoci mohli mít také jiné příčiny než-li hygienické, totiž příčiny duchovní, a že může nesprávné duchovní chování lidí vyvolat epidemie. Bible pochází z dob, kdy pro to bylo ještě živé bezprostřední instinktivní porozumění. A není tomu ješ-

tě příliš dávno, co biblická zpráva o moru na konci Davidova panování byla pociťována téměř jako všeobecně vysvětlující. Oním sčítáním lidu, které poprvé snížilo živou, individuální lidskou ^vstost v pouhé číslo, napadlo lidi tak něco neobvykle podstatně cizího, něco tak chladného, duši usmrcujícího, že se rozšířil úlek a zděšení, které působily hluboce pod práh vědomí až do fyzického těla. Duše se jakoby úderem odcizily svému fyzickému ztělesnění a strašlivé hnilobné procesy se uplatnily ničivě na lidských tělech. - Samozřejmě ~~mínění~~ ani bible ani ten, jenž jí přináší zde pozitivní porozumění, že by lidstvo nebylo mělo vpustit do svého duchového života vypočítavý rozum a statistiku. Bible by jinak zajisté nezakládala vůči modernímu životu nic jiného než-li nemohoucí žalostnou stydlivost. Chladný duch statistiky působí dopuštění a neštěstí jen tehdy, když je používán nesprávně a předčasně, dříve než-li duše dostatečně zesílila, aby vyrovnala a snesla jedovatý dech chladu.

"Saulův hřích", pro který od něho odstoupil dobrý duch božstva, spočíval v tom, že se přec nechtěl při vítězství před Agagem odloučiti od světa obrů, od duševních sil minulosti. Stal se obětí duchovního pádu zpět /úpadku/. Velkou chybou Davidovou bylo, že předčasně použil síly, k jejímuž ovládnutí mohlo lidstvo dozrati teprve v budoucnosti. Duchovní uchopení něčeho předčasně uvrhlo ho do tragického "běhu na prázdno" /Leerlauf/ jeho kralování.

Když se morová nákaza v lidu již zklidnila, poskytuje přec ještě David sám žalostný obraz, který nám připadá jako zobrazení stavu, který musí napadnouti duše lidstva, je-li nesprávně použito abstraktního statisticky vypočítavého rozumu: v horečce leží na svém loži, zimnice nemůže být zahánána ani oděvem ani teplými přikrývkami. Jen teplo oddané lidskosti mírní utrpení starého krále. Nastává podobný obrat jako ve středověkém vyprávění o "Ubohém Jindřichovi", které podobně jako biblická zpráva o Davidově poslední době života líčí sice dějinnou událost, nakonec ale odhaluje tragický mythos lidského Já. Jako malomocný rytíř, "Ubohý Jindřich" středověku, může býti uzdraven jen čistou duševní oddaností panenské dívky, tak nachází také David, "Ubohý Jindřich" Sātrého zákona, uklidnění jen prostřednictvím panenské Abizag Sunamitské /I.Kra.1-4/.

Když vypukl mor v Jerusalemě i v celé zemi, měl David sám nadsmyslový zážitek rozkazující velkoleposti. Na vážné, přísné skalní plošině Morija zřel archanděla s plamenným mečem, michaelskou mocnost, jež bdí nad tím, aby člověk nezneužil jemu božským světem svěřené myšlenkové síly. Bytost, která se projevovala dosud jako pomáhající, ochranný genius Israele, stála nyní jako přísný rytíř před králem, aby nyní odpýkala /smířila? sühnen/ pád do hřichu v myšlení. Tam - uprostřed světa, kde sousedí spolu brány pekelné i brány rajske, muselo nastati po

pádu do hříchu v poznání - nové vyhnání z ráje. Opakuje se obraz kosmických pradávných dob: jako kdysi viděl před sebou Adam před-sebou anděla s plamenným mečem, tak vidí ho nyní David.

Tento zážitek to je, jenž mu přikazuje, aby se zřekl blažené výšiny Sionu a aby položil základ k nové chrámové stavbě na přísném pahorku Morijsa. David získává plošinu /"mlat"/ Aravna. Nastává velký obrat od esoterního k axoternímu. Lidstvo se musí rozloučiti s poslední oblažující blízkostí Boha a ráje, která mu ještě zůstala. Pak tu stojí Hora Sion opuštěná, neboť přísné božstvo si to tak přálo. Kde David střežil svatyni, tam vchází slavnostní ticho hrobu. Tam je umístěn Davidův hrob.

Od té doby pohlíželi zbožní lidé se smutkem plným touhy k zelenajícímu Sionu, viditelnému ~~pokřivenému~~ projevu ztraceného ráje. Jednou se přec musí navrátit, co ještě bylo přítomné za Davida. Jednou se musí objeviti "Syn Davidův", jenž přinese opět ráj. A toho dne, až tento velký Vytoužený přijde, bude tomu tak, že se hrob velkého krále otevře a navrátí se v novém, božském jasu jako zlatý věk ... Tak se stal po Davidově smrti Sion, od něhož přísný archanděl vyhnal Israele, vytouženou horou Starého zákona ^{x/}. Tam dole, pod klenkou hrobky - tam si to představovali - vyčkával král na svůj nováý pozemský den. Když však potom došlo ke splnění velkého očekávání, když "Syn Davidův" v domě nad Davidovým hrobem umýval svým učedníkům nohy a podával jim chléb a víno, když se jim tam zjevil jako Zmrtvýchvstaláý a vylil na ně plameny Duha svatodušního, - tu ho svět nepoznal. Splnění očekávání ^{ně} nastalo tak, jak si to představovali, totiž jako znovuzrození Davidovy říše: přišlo nenápadně jako setba kosmicky-božské síly do lidských duší.

Svět Žalmů:

V řecké bibli nekončí Kniha žalmů chvalozpěvem, který známe obvykle jako Žalm 150. Vzrušený konečný akord přechází ještě do vlastního doznívání, do skrytého "posledního slova Davidova", který shrnuje v obraze přemožení Goliáše ještě jednou smysl a bohatství Davidovy doby:

"Aleluja."

Chvalte Boha uprostřed všech bytostí, jež se mu posvěcují,
chvalte ho v obloze jeho síly,
chvalte ho skrze všechny jeho panovnické říše,
chvalte ho a všecko jeho bohatství nádhery,
chvalte ho zvukem pozounů,
chvalte ho zvukem žaltáře /?Psalter/a harfy,
chvalte ho úderem poklic a sborovým zpěvem,
chvalte ho hrou na strunové nástroje a zvukem flétny,
chvalte ho hrou na cymbály a souzvukem,
chvalte ho cymbály a bojovným voláním,
Všechno co dýše nechť chválí Pána.

x/ pozn.překl.: v orig. uvedeno, že se stal Sion "Zum Kyffhäuserberg" des Alten Bundes - snad podobně jako Blaník.

Toto je zvláštní Žalm Davidův - mimo řadu Žalmů, o jeho boji s Goliášem:

Byl jsem nejmenší mezi svými bratřími,
a nejmladší v domě svého otce,
pásl /střežil/ jsem ovce svého otce.
Moje ruce vyřezaly nástroj ke hře na flétnu,
moje prsty hrály na harfu.
Kdo přinesl poselství mému Pánu?
On, Pán, vyslechl poselství.
Poslal svého anděla; ten mne odvedl od ovcí mého otce
apomazal mne svým svatým olejem pomazání.
Moji bratři byli krásní a velcí,
nenalezli však zalíbení Páně.
A já jsem vytáhl /šel/ vstříc cizinci.
On mne proklel ve jménu svých bohů.
Já jsem však uchopil jeho meč a stal jsem mu hlavu
a osvobodil jsem Israel od jeho pohany."

Ve smyslu obrazného vědomí, z něhož pocházejí biblické spisy, je to výrazný poukaz na vnitřní podstatu starozákonního básnění žalmů, že David, velký Žalmista, zde na konci se objevuje jako přemožitel obra ještě jednou.

V době Obrů, které také Saul platil ještě daň svoji, nebyly by mohly Žalmy vzniknouti. Jsou klasickým důkazem nového ducha, který přemáhá tupě a titansky do duše vnikající přírodní moci světlem myšlenkově jasného sebevědomí. Vlastní pěvec Žalmů je osobností, která usiluje o svoje jáství, je lidskou osobností, která se osvobozuje od snového pouta starých svazků. V Žalmech nevzniká jen nový druh básnictví; v nich se rodí usilující osobnost sama; jsou produševněny ranními červánky osobní niternosti.

Jméno a obraz Davidův stojí nad celým žaltářem, třebaže bible odvozuje od něho samého jen část zpěvů. A i kdyby se snad i jen jednou prokázalo - což, jak myslíme, se nestane nikdy - že ani tak zvané "Davidovy Žalmy" nebyly zbásněny Davidem, přec by to nic nezměnilo na tom, že Kniha Žalmů je nejpodivuhodnějším výrazem a ohlasem stupně, který právě David ztělesňuje v dějinách lidstva.

Asi 400 let předtím zbásnil Žalmy také mladý, svoji dobu mocně předspěchavší farao Amenofis IV. Echnaton: zbásnil své zářící hymny na slunce. Ale ty vnesly vlastně již jen do tradičních již existujících zpěvů na slunce z Heliopolis van obzvláště vzletného nadšení a nepřipojily ještě ke kultickému chvalo zpěvu, oddanému něčemu nadosobnímu, žádný projev zcela osobního pohnutí modlící se duše.

A současně s Davidovou královskou slávou básnil Homér, jeho velký současník, na řeckém pobřeží Maloasijského moře, svoje nesmrtelné epické básně. Ale i když podává velká lidská duše barvy a zvuky svojí myslí, jsou homérské zpěvy přec vlastně ještě více zbásněny Bohy než-li člověkem. Mythos se zbásňuje sám v nich, nyní přede všemi lidmi - poté, co dříve byl vyslovován v inspiracích mystérií, pro několik málo vyvo-

lených. Básník jako nositel osobního života ustupuje - aby byl ústy Bohů - zcela do pozadí, a to tolik, že učenci připadli dokonce na to, že popírají jeho existenci.

Naproti tomu jsou starozákonní zpěvy Žalmů již zcela básněmi osobními. Jako "Píseň luku" /Bogenlied/, Davidův nářek nad Saulem a Jonathánem, se zrodila z osobní bolesti, tak vznikly všechny Žalmy z konkrétního prožitku. Zvláště zpěvy, které pocházejí přímo od Davida, mnohdy navazují na zcela určité situace osobního osudu. Celá řada Žalmů jsou volání o pomoc v bídě pronásledování "když prchal před Saulem do jeskyně" /57/, "když Saul opustil svůj dům, aby ho zabil" /59/, "když přišli poslové z pouště Siph /podle kral.textu "když přišli Zifejští"/ a hlásili Saulovi, že se David u nich skrývá" /54/, "Žalm Davidův, když prchal před svým synem Absolonem" /3/, "Žalm Davidův, když byl v poušti Judské" /63/, "Modlitba, když se skryl v jeskyni" /142/. V jiných Žalmech hledá duše vysvobození z bídy a tíže viny: "Žalm Davidův, když prorok Nathan k němu přišel po jeho spojení s Bathsebou" /51/.

Nábožensky-básnický výraz, do něhož odívá David bídu i oddech vlastního nejosobnějšího duševního úsilí, má přec všude platnost všelidskou. David prochází osudy praobraznými. Svojí bídou a zkouškami, pozvedáním se a tušením spásy, všude prochází cestami, kterými má od té doby projít všude a vždycky každý člověk, který usiluje o své pravé Já. Člověk, který byl propuštěn z ochranného božského klína a odkázán sám na sebe, řítí se do propastí, prchá do pouští a jeskyní a volá vždy znovu po pomáhající ruce božství, která ho opustila pro jeho vlastní spásu. Osobní zbožnost, osobní modlitba, ty předpokládají, aby se zrodilo v lidské duši, nejdříve onoho vyčlenění lidské bytosti ze světového celku, který se zakončil v době Davidově. Teprve člověk, který se stává oproštěnou, svobodnou osobností, může se postavit oproti božstvu, zápasit o pomoc ve své bídě, prosit o milost ve své vině a volat: "Z hlubokosti volám k Tobě, Pane" /130/. Jen ze zděšení vzdálenosti od Boha, kterou člověk poznává jako jednotlivce teprve při určité dospělosti jeho Já, může zaznívat volání: "Bože můj, Bože můj, proč jsi mne opustil," /22/. Teprve člověk, který se prodral propastmi viny, a nalézá v tušení nové spojitosti s Bohem také vědomí o cestě, která leží před ním, může se modlit: "Srdce čisté stvoř mi, o Bože, a ducha přímého /podle Lic.Bocka: nového jistého .."/51, Žalm Bathseby/. Davidovy Žalmy jsou písemností o zrození osobní zbožnosti, osobní modlitby.

Zaznění básní Žalmů má také kouzlo nového počátku i v duchovním vývoji Israele. Svět Starého zákona byl ovládán od počátku postojem, který byl záměrně cizí veškeré kráse. Vnitřní úloha Israele, aby totiž vypudil z lidské přirozenosti staré šeré duševní síly a nahradil je myšlenkovou jasností vědomí, které tryská přímo z lidského vědomí, způsobila, že nutně se musel zříci umění, jež bylo ve starém lidstvu výplodem jasnozřivosti a jasného naslouchání. Přísný zákon sinajský dokonce

zakazoval výrazně každé výtvarné umění a považoval je za bezpráví proti božství Jahve. V době Davidově vidíme ale přec vykvétati na stromě drsné přísnosti květ umění. Nebyl přestoupen zákaz, který vylučoval každou plastiku, malířství a architekturu. Nebyla to pozemská hmota, jež se stala prostředníkem umění, nýbrž slovo a tón, proudící z lidského nitra. Vzniká podivuhodná vnitřní jednota básnictví a hudby, básnictví které vytváří prostřednictvím samohlásek svých slov zároveň melodii pro zpěvnou intonaci.^{x/} Rodí se umění, které se rozlišuje od umění velkých magických kultur Egypta a Babylonie tím, že není snášeno jasnozřivými schopnostmi z nadzemských sfér, nýbrž vykvétá z mladé niternosti lidské mysli, z osobnosti, která sama sebe hledá a nalézá. Zlidštěné vědomí vytváří si svůj výraz umělecko-básnický. Básnictví a hudba vystupují na denní světlo jako uvnitřnění starého jasnozření. To, co se loučilo s božskou sférou v Saulově vytržení, jež bylo buď prorocké nebo démonické, a co se dralo k člověku, dospělo skutečně v Davidových Žalmech k člověku a do sféry lidskosti. Jenom jako vzdálená vzpomínka na bouřlivé výstupy a poklesy /"nahoru a dolů - Auf und Ab/ v Saulově duši nám připadá v Žalmech střídání o bídě a pokání s chvalozpěvy, což vytrysklo z osobního duševního zápasu.

Básnický-prvek hudební Žalmů je výplodem nového poměru člověka, jenž se stává osobností, k přírodě. Takové Žalmy, opěvující přírodu, jak jsou v starozákonním žaltáři, nemohly vzniknouti, pokud člověk byl včleněn do přírody ještě nesamostatný, podoben dítěti u matčiny hrudi. Člověk musel nejdříve něco ztratit ze staré spojitosti s přírodou a cítit se odloučen od své matky, přírody, aby se mohl ve chvalozpěvu podívat zázraku stvoření. Touha po novém prožívání tohoto spojení a splnutí, která spoluzaznívá v tomto údivu, je podstatným pramenem básnictví a hudby. Touha po domovině oděná do obdivu dere se z lidské hrudi v takových Žalmech jako je Žalm 19. nebo 104:

"Nebesa chválí nádheru Boží
a dílo rukou jeho zvěstuje obloha.
Slunci ve výšinách vystavil stan.
Ono vychází jako ženich ze své komůrky
podobno hrdinovi radostně vyzbrojenému,
aby kráčelo svojí drahou."

/Kral.text:Nebesa vypravují slávu Boha silného
a dílo jeho rukou obloha zvěstuje...
Slunci pak rozbil stánek na nich
/až do končin okřásku../
kteréž jako ženich vychází z pokoje svého,
veselí se jako udatný rek,
cestou běžeti maje./

"Pane, můj Bože, ty jsi nade vše nádherný,
ty jsi krásný a nádherně ozdoben,
světlo je tvé roucho, které nosíš,

x/ Samohlásky v hebrejském textu Žalmů jsou zároveň notami, jsou-li vepsány.

rozprostíráš nebesa jako koberec,
kleneš je do výše, kde vznikají vody,
jezdíš na oblacích podoben vozu,
putuješ po křídlech a perutích větru:
Pane, jak jsou tvoje díla velká a mnohá.
Všechny jsi je uspořádal s moudrostí, země je plná tvých statků..
Všechny bytosti čekají na tebe,
dáváš jim pokrm v příslušný čas,
ty jim dáváš; potřebují jen shromažďovati;
otvíráš svoji ruku a jsou obdařeni nadmíru."

/Kral.text: "Hospodine, Bože můj, velmi jsi veliký,
velebnost a krásu jsi oblékl.
Přioděl jsi se světlem jako rouchem,
roztáhl nebesa jako kortýnu.
Kterýž sklenul na vodách paláce své,
kterýž užívá hustých oblaků místo vozů
a vznáší se na peří větrovém.
Jak mnozí a velicí jsou skutkové tvoji.
Hospodine. Jak všechny jsi moudře učinil,
plně je země bohatství tvého ...
Všecko to na tě očekává, abys jim dával
pokrm časem svým.
A když jim dáváš, sbírají,
když otvíráš ruku svou, nasycení bývají
dobrými věcmi."

Poměr Davidův k přírodě představuje významný střed ve vývoji israelském. Mojžíš, který pro svůj chvalozpěv u Rákosového moře je považován za prvního pěvce Žalmů, pohlíží ještě do říše živlů jako do otevřené sféry božského zjevení. Oheň a kouřové oblaky sinajské přírody jsou jeho elementem. Později vznikl za vedení proroků proud od přírody odvrácený. Božské nemá být hledáno již venku, nýbrž výhradně v nitru duše. Již Eliáš neprožíval božské na úbočí hor Horeb-Sinai v živlech zemětřesení, ohně a bouřného vichru, ze kterýchžto elementů Božské ještě zřetelně vnímatelně promlouvalo k Mojžíšovi. David vytváří střed mezi Mojžíšem a Eliášem, mezi "Mojžíšem a proroky". Není již tak úzce spjat a připoután k božskému v přírodě jako hebrejská předchozí doba. Není však ještě tak od přírody odloučen a odvrácen jako prorocké Židovstvo. Na cestě od zjevením syčeného prožívání přírody k výrazně niterné zbožnosti spočívá uvnitřnění přírody, které je vyjádřeno poeticky v žalmech. Příroda a vnitřní svět jsou rovnovážné v umění Davida, pěvce, který nosí harfu /hraje na harfu/.

Zde jsme se přiblížili také rozřešení podivuhodné dějinné záhady, se kterou se setkáváme v nadpise většího počtu Žalmů. Zde není označen David jakožto básník a pěvec, nýbrž "Děti Korahovi" /Kral.text: "Synové Chore"/. Souhlasí to s temnou úlohou, kterou hrál kroužek lidí Korahových během putování sinajského, že je nyní nacházíme jako pěvce právě takových Žalmů, které můžeme pokládati za nejkrásnější a nejlibozvučnější? K písním "Korahovým" patří Žalm plný touhy: "Jako jelen křičí po čerstvé vodě, tak křičí moje duše, Bože, k tobě. Moje duše žízní po Bohu, po živém Bohu" /42/. /Kralický text: "Jakož jelen řve po tekutých dychtě vo-

tak duše má rve k tobě, ó Bože. Žízni duše má Boha, Boha živého..."/
Také píseň víry 46.Žalmu, kterou přebáslil Martin Luther v píseň o-
brany a vzdoru:"Pevný hrad je Pán Bůh náš; patří k Žalmům "Dětí Kora-
hových":

"Bůh je naše útočiště a síla,
pomoc ve velkém soužení, které nás postihlo.
Proto se nebojíme, i kdyby svět zanikl
a hory by se sřítily do moře ..."

Kral.text:"Bůh je naše útočiště i síla,
ve všelikém soužení vždycky pomoc hotová.
A protože nebudeme se báti, byť pak se i země podvrátila
a převracely se hory doprostřed moře ..."

A konečně Žalm 84. píseň o lásce k chrámu, je také píseň Korahova:"Jak
milé jsou příbytky Tvé ... Moje duše si žádá a touží po předdvorích
Páně" /Kral.text:"Jak jsou milí příbytkové tvoji, Hospodině zástupů .
Žádostiva je a velice touží duše má po síncích Hospodinových..."

Což nepovstala kdysi "rota Korahova" v poušti proti Mojžíšovi, opo-
vážlivě pro sebe uplatňující právo na výkon oběti? A což se pod ní ne-
rozevřela propastná hlubina zemská, aby ji pohltila? Jak to může býti,
že někdejší opovážlivci nyní stojí vedle Davida jako tvůrci nejvrouc-
nějších písní k Bohu?

V době Mojžíšově představovala duchovnost Korahitů něco, co daleko
předstihovalo to, co bylo přiměřené době.^{x/} Jakožto nositelé principu
osobnosti, který ještě dávno tenkrát nebyl oprávněný, pohoršovali se
nad tím, že Mojžíš a Aron vedli národ, místo aby připustili každému
jednotlivci stejné právo, především právo vykonávat oběti. Právě pro-
to, že si předčasně přisvojili jáství, ke kterému mohlo lidstvo dozrá-
ti teprve později, byli připraveni také o živý vztah k přírodě, který
byl v jejich době ještě vlastní jiným Israelitům. Tak je mohl Moj-
žíš postavit před kosmické důsledky jejich vlastní abstraktní ducho-
vnosti tím, že jim vyhověl a nechal je vykonat zápalnou oběť. Plameny
zanícené v jejich vykuřovadlech probudily ohnivé a kouřové mocnosti,
které dřímaly ve skalních roklinách pouště Sinai, v děsivou činnost.
Lidé Korahovi vyděli, že jsou bezmocní oproti duchům, které vyvolali.
Oni již neměli takový instinkt, který by je řídil, aby se správně za-
chovali vůči přírodním silám. Biblická zpráva, podle níž propast, jež
se otevřela, pohltila "rotu Korahovu" je míněna imaginativně a nechce
poukazovat na jejich fyzický zánik, což vysvětluje z toho, že bible opět
jmenuje "Syny Korahovy" jako žalmisty vešle Davida. V Mojžíšově době
x/Viz II.svazek "Mojžíš a jeho doba"/str.orig.109-111/
xx/Jméno /korah=lysý/poukazuje na to, že Korahité pěstovali opačný po-
stoj nežli Nazirejští, kteří se vlasy nestříhali, aby mohli si zach-
ováti určité staré duševní síly /viz II.svazek str. orig.166/.

byli odmítnuti. V Davidově době bylo ve vývoji lidstva dosaženo takové
duchovnosti, která byla přiměřená času; v době sinajského putování mu-
sela mít ještě zhoubné následky. Nyní byla doba Synů Korahových zde.

Musíme si je představovati jako pokrokové, řádu podobné společenství xx/, /pozn.xx/ je na str.49./ které se postavilo do služeb umělecko-kulturního života jakožto chrámoví zpěváci. V Davidovi a v kultuře jím založené byl vykoupen ten proud israelského duchovního života, který byl dříve prožíván jakoby stál pod kletbou bezpráví. Nyní byl oprávněn ten poměr k přírodě, který má člověk, jenž se stává jednotlivou osobností, poměr který se stává nyní abstraktní a tak jako David, kterého bychom mohli pojmenovati "pravým Korahitou" tak také celý tento okruh stal se pramenem bohatého uměleckého prvku: duchovně-náboženským životem okřídleným básnictvím a hudbou.

Do světa žalmů se vpřádá zcela určitý vztah k přírodě. Žalmista nestojí před přírodou povšechně, aby ji v duši uvnitřňoval a přetvářel v krajinu duševní. Jeho niternému zraku poskytuje krajina zcela zvláštní praobraznost, průhlednou pro všudepřítomnou duševní krajinu člověka, jenž usiluje o ~~duševní~~ boží milost: příroda žalmů je mnohde ještě zemí, která je ve vývoji, jsouc pohybována pramocnostmi stvoření. Prostorem lidského duševního úsilí je uvnitřněná krajina sinajská s jejím hromem a bleskem, ohněm a zemětřesením, zkouškami pouště.

"Hlas Jahve láme cedry Libanonské ...

Hlas Jahve srší ohnivými plameny ...

Hlas Jahve dává zachvívati se pouští Kadeš" /29/.

"Kral. text: "Hlas Hospodinův láme cedry,
rozráží Hospodin cedry Libánské ...

Hlas Hospodinův rozkřesává plamen ohně ...

Hlas Hospodinův k bolesti přivodí poušť,
k bolesti přivodí Hospodin poušť Kadeš"

"Obklíčila mne pouta pekelná

Země se třásla a mocně se hýbala,

Skalní základy hor se pohybovaly a třáslly se před jeho hněvem.

Kouř dýmal z jeho nozder,

ničící oheň vyrazil z jeho úst, takže vyrazily blesky ...

Na křídlech cheruba přilétl,

přiletěl na perutích větru ...

Před září jeho ohně roztrhly se mraky s krupobitím a bleskem"

Kral.text: "Bylyť jsou mne obklíčily bolesti hrobu ...

Tehdy pohnula se a zatřásla země, základové

hor pohnuly se a třáslly se pro rozhněvání jeho ...

Dým vystupoval z chřípí jeho

a oheň šířící z úst jeho, od něhož se uhlí rozpálilo...

A sedě na cherubínu letěl,

letěl na peří větrovém ...

Od blesků před ním oblakové jeho rozeznání jsou,

kрупobití i uhlí řežavé ..."

/18.Žalm, také např.77 a 144/.

Sinajské zuření živlů zasahovalo také ještě v Davidově době až k Jerusalemu. Podobné nálady jako na výšinách, na kterých Mojžíš kdysi přijal zjevení Zákona, obetkávaly ještě tehdy otevřenou skalní trhlinu, která byla vepsána do obrazu města jako znamení roztříštěného stvoření. Praobraznost Jerusalema dotýkala se zde praobraznosti kouřem naplněné pouště

Sinai a dávala vytyšiti v pozemských obrazech temné, nevypočitatelné mocnosti osudy a duše, nad něž se má člověk povznést milostí božstva. Vždyť byla také Judská poušť, do jejíchž propastí se mohlo shlížeti s Olivetské hory, v sousedství jerusalémského okrsku, jako fyzické zobrazení krajiny duševní, kterou musí proputovati člověk jáství ve zkouškách osamělosti a opuštěnosti od Boha.

A tak poznáváme konečně v praobrazné přírodě, která se uvnitřňuje v Žalmech, opět samotný Jerusaleml. Propast Terafon - trhlinu "Zinnor", hučící bouřlivými vodopády, vystupuje sama v Žalmu 42, který je Žalmem Korahovým:

"Tvoje záplavy řítí se sem,
jedna prohlubina volá druhou
a vodopády ve skalní trhlíně /Zinnor/ mne přemohly"/42,8/.

Kral.text: Propast propastí se ozývá k hlučení trub tvých,
všecka vlnobití tvá a rozvodnění tvá na mne se
svalila."

Když jsme tedy jednou našli v Žalmech podzemsky-sinajský pól praobrazného Jerusaleml, upozorujeme s údivem o to více obšťastňujícím, jak bohaté jsou ~~xxkx~~ písně tyto na zvuky sionské. Korahův Žalm o propasti Zinnor dává před nás předstoupiti celý praobraz Jerusaleml a prodírá se tedy také jím k výhledu na posvátný pahorek Sion. Žalmista stojí na přísné skalní výšině Morija na okraji dělící propasti a pohlíží přes ní na nebesům blízký pahorek, na Horu Sion, která ještě skrývá svatyni. Ach, kéž by mohla duše proniknouti přec přes hučící propast.

..Srdce své sám v sobě vylévám;
Neboť přál bych si přejíti na místo tvého
podivuhodného stanu,
a k příbytku Boha,
za jásotu a chvalozpěvu a slavnostního zvučení ...
Sešli své světlo a svoji pravdu,
aby mne řídily a vedly
na tvoji svatou horu a k tvému příbytku
abych vešel k oltáři Božstva,
k Bohu, jenž je moje radost a blaho,
a abych ti na harfě poděkoval, ty, můj Bože"/42,5 a 43,3-4/

Kral.text: "...Duši svou sám v sobě vylévám,
neboť chodíval jsem s mnohými a ubírával
jsem se s nimi do domu Božího
s hlasitým zpíváním a díkčiněním
v zástupu plesajících...
Sešli světlo své a pravdu svou,
to ať mne vodí a sprovodí
na horu svatosti tvé a do příbytku tvých,
abych přistoupil k oltáři Božímu,
k Bohu radostného plesání mého,
a budu tě oslavovati na harfě, o Bože, Bože můj".

Z veškerého děsu před peklem, z veškerého zuření bouří rozhněvaného božstva, z veškeré soudící vážnosti Skály spravedlnosti proniká vždy znovu pohled k zázraku milosti na Sion. Nemůže ani býti vysloveno jméno Sion, aby ihned neumlkl každý zvuk hněvu a soudu. Odtamtad přichází dobrota a pomoc a útěcha: "Nechť ti Pán sešle pomoc ze své svatyně, nechť tě posílí ze Sionu"/20,3 také např. 14,7/. Tam zaznívají tiché,

blažené chvalozpěvy: "Chválíme tě v tichosti na Sioně, o Bože /65,2/ !
Tam sídlí přímo krása nebes: "Velký je Pán a podivuhodně zářící v Božím
městě na své svaté hoře. Krásně se tyčí Hora Sion, z níž se těší celá
země" /48,2/3/. Kral.text: "Veliký je Hospodin a převelmi chvalitebný v
městě Boha našeho, na hoře svatosti své. Ozdoba krajiny, útěcha vši
země jestiž Hora Sion." /48, 2-3/.

V Jerusalémě Žalmů ještě nenastalo vyhnání z ráje na Sioně; svatyně
není ještě vystavěna na přísné skále Morija. A proto procházejí Žalmy
první ranní červánky nebeského Jerusaléma, jak jej líčí Zjevení Janovo.
Hora Sion v Žalmech má ještě jednotu zevní i vnitřní krajiny. A právě
tato jeho praobraznost způsobuje, že až do Apokalypsy Nového zákona
dále září, jako prorocký obraz, jako vytoužená krajina mesiášského du-
chovního života, který jednou přijde.

oOo

Přel.A.B.